

DZIENNIK ZARZĄDZEŃ I ROZKAZÓW

KOMENDY GŁÓWNEJ STRAŻY POŻARNYCH

Warszawa, dnia 31 maja 1969 r. **Nr 2**

TREŚĆ: str.

11.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 17 stycznia 1969 r.

w sprawie czyszczenia przewodów kominowych. (Dz. U. nr 5, poz. 39)

Na podstawie art. 7 ustawy z dnia 13 kwietnia 1960 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. nr 20, poz. 120) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Przewody kominowe, dymowe, spalinowe (gazowe i od palenisk opalanych paliwem płynnym) oraz kanały łączące paleniska z przewodami kominowymi podlegają obowiązkowemu czyszczeniu.

2. Przepisów rozporządzenia nie stosuje się do przewodów kominów fabrycznych i wolno stojących w zakładach przemysłowych.

§ 2. Osoby (jednostki) uprawnione do czyszczenia przewodów, o których mowa w § 1 ust. 1, określają przepisy wydane na podstawie prawa przemysłowego.

§ 3. Osoby (jednostki), o których mowa w § 2, obowiązane są:

1) wykonywać należycie i terminowo czynności kominiarskie;
2) wskazywać właścicielom, użytkownikom lub zarządzającym budynkami na konieczność usunięcia w określonym terminie stwierdzonych przez kominiarza usterek lub zaniedbań grożących niebezpieczeństwem powstania pożaru;
3) w razie nie usunięcia w wyznaczonym terminie wskazanych usterek budowlanych — zawiadamiać o tym właściwy do spraw nadzoru budowlanego organ prezydium powiatowej (miejskiej dzielnicowej) rady narodowej, a innych usterek i zaniedbań w zakresie ochrony przeciwpożarowej — właściwą terytorialnie komendę straży pożarnych.

§ 4. 1. Ustala się następujące okresy czyszczenia przewodów kominowych:

1) przewody od palenisk kuchennych gospodarstwa domowego, od piecowego i centralnego ogrzewania o zdolności ogrzewania do 250 m³ — co 6 tygodni;
2) przewody od kotłów centralnego ogrzewania oraz kotłów do grzania wody o zdolności ogrzewania ponad 250 m³ — co 2 miesiące;
3) przewody od palenisk zakładów zbiorowego żywienia i od palenisk zakładów o charakterze przemysłowym i usługowym, używających paleniska o intensywnym paleniu — co 2 tygodnie;
4) przewody spalinowe (gazowe i od palenisk opalanych paliwem płynnym) — co 6 miesięcy.

2. Przewody kominowe od piecowego i centralnego ogrzewania podlegają czyszczeniu w okresie od 1 października do 30 kwietnia.

3. Czyszczenie kanałów łączących paleniska z przewodami kominowymi powinno odbywać się łącznie z czyszczeniem przewodów kominowych.

§ 5. 1. Właściciele, użytkownicy lub zarządzający budynkami obowiązani są:

1) utrzymywać w należytym stanie urządzenia kominowe oraz urządzenia przeznaczone do ułatwiania pracownikom obsługi kominiarskiej dostępu do kominów, kanałów i wykonywania czynności kominiarskich (włazy na dachy i kominy, drabiny, ławy kominiarskie);
2) ułatwiać pracownikom obsługi kominiarskiej wykonywanie ich obowiązków przez umożliwienie dostępu do kominów, kanałów, otworów do czyszczenia i wybierania sadzy.

§ 6. Osoby sprawujące zarząd budynkami mieszkalnymi i użytkowymi w miastach i osiedlach obowiązane są prowadzić księgę kontroli kominiarskiej, w której pracownicy obsługi kominiarskiej odnotowywać będą wszystkie wykonane czynności w za-

kresie czyszczenia kominów i stwierdzone uszkodzenia przewodów kominowych lub inne uwagi nasuwające się im w związku z wykonanymi czynnościami.

§ 7. 1. Nadzór nad działalnością osób (jednostek), o których mowa w § 2, w zakresie wykonywania przez nie obowiązków określonych w niniejszym rozporządzeniu sprawują komendy straży pożarnych.

2. Zasady sprawowania nadzoru, o którym mowa w ust. 1, wzory dokumentacji oraz szczegółowe zasady wykonywania czynności kominiarskich określa w drodze instrukcji Komendant Główny Straży Pożarnych.

§ 8. Traci moc rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 11 czerwca 1952 r. w sprawie czyszczenia kominów oraz przewodów dymowych i spalinowych (Dz. U. nr 36, poz. 252).

§ 9. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych:
wz. F. Szlachcic

12.

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 2 maja 1969 r.

w sprawie zabezpieczenia przeciwpożarowego budynków (Dz. U. nr 16, poz. 120)

Na podstawie art. 7 ustawy z dnia 13 kwietnia 1960 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. nr 20, poz. 120) zarządza się, co następuje:

§ 1. Budynki mieszkalne, administracyjne, użyteczności publicznej, handlowe, przemysłowe, magazynowe, gospodarcze i inne, zwane dalej „budynkami", powinny być użytkowane i utrzymane w stanie zabezpieczającym przed powstaniem pożaru.

§ 2. W budynkach i na przyległych do nich terenach zabrania się dokonywania wszelkich czynności, które mogą spowodować powstanie lub rozprzestrzenianie się pożaru, a w szczególności:

1) używania otwartego ognia, jak np. świec lub nie zabezpieczonych lamp oraz palenia tytoniu w pomieszczeniach handlowych, przemysłowych, gospodarczych i magazynach, w których znajdują się materiały i ciecze łatwo zapalne lub gazy palne,
2) porzucania nie wygaszonych papierosów i zapałek w miejscach, w których znajdują się jakiekolwiek materiały palne,
3) prania odzieży w benzynie w urządzeniach nie przystosowanych do tego celu, rozcieńczania pasty podłogowej benzyną lub palnymi rozpuszczalnikami oraz zmywania podłóg takimi płynami,
4) gromadzenia i przechowywania materiałów opałowych, tarcicy oraz innych materiałów palnych pod palnymi ścianami budynków, jak również pod ścianami budynków, posiadającymi otwory okienne lub inne otwory,
5) przechowywania na strychach budynków, przez które przechodzą przewody kominowe, trocin, drewna i innych materiałów palnych oraz pasz objętościowych, jak siano i słoma,
6) urządzania pomieszczeń gospodarczych i składów z materiałami palnymi na strychach budynków administracyjnych i użyteczności publicznej (szkół, szpitali, schronisk itp.),
7) nalewania paliw płynnych do palących się lamp, latarń albo kuchenek,
8) używania pieców z uszkodzonymi drzwiczkami, paleniskami i rurami blaszanymi oraz podłączania palenisk do przewodów wentylacyjnych,
9) używania kominów i przewodów kominowych uszkodzonych lub nie zabezpieczonych drzwiczkami wycierowymi,
10) ustawiania jakichkolwiek przedmiotów na klatkach schodowych, zastawiania wyjść i drzwi zapewniających ewakuację z pomieszczeń oraz korytarzy i przejść poniżej szerokości określonej przepisami prawa budowlanego,
11) garażowania motocykli, skuterów lub motorowerów z paliwem w zbiornikach w pomieszczeniach na ten cel nie przeznaczonych, jak np. w mieszkaniach, korytarzach, piwnicach, stodołach,
12) garażowania samochodów, traktorów, kombajnów i innych maszyn z własnym napędem w stodołach lub w innych budynkach gospodarskich, w których magazynuje się materiały palne,
13) urządzenia wędzarni i suszarni — z wyjątkiem suszarni bielizny — na poddaszach o ścianach lub pokryciu dachu z materiałów palnych, jak również w pomieszczeniach budynków gospodarczych wykonanych z materiałów palnych,
14) rozgrzewania smoły lub asfaltu w odległości mniejszej niż 5 m od budynków oraz na dachach budynków; naczynia do podgrzewania smoły należy zaopatrzyć w pokrywy.

§ 3. W budynkach i na przyległych do nich terenach należy przestrzegać następujących zasad bezpieczeństwa pożarowego:

1) przy spalaniu śmieci i odpadków należy zabezpieczyć miejsca spalania przed możliwością przerzucenia się ognia na materiały palne;
2) nie wygaszone węgle lub gorący popiół wynoszone na zewnątrz budynków należy zasypać ziemią lub zalać wodą;
3) wszelkie materiały palne powinny znajdować się w odległościach nie mniejszych niż:
   0,6 m — od pieców, piecyków itp. urządzeń ogrzewczych,
   0,5 m — od grzejników i przewodów centralnego ogrzewania wysokoprężnego,
   0,5 m — od punktów świetlnych;
4) niebezpieczne pożarowo nawozy sztuczne, środki ochrony roślin, środki owadobójcze, wapno niegaszone i inne substancje chemiczne należy przechowywać zgodnie ze wskazaniami producenta w zakresie bezpieczeństwa pożarowego;
5) piecyki mogą być instalowane tylko w tych pomieszczeniach, w których możliwe jest zachowanie wymaganych przez przepisy prawa budowlanego odległości przewodów dymowych oraz palenisk, od łatwo zapalnych części budynków;
6) piecyki instalowane w pomieszczeniach magazynowych powinny być zaopatrzone w niepalne ścianki osłonowe wyższe od piecyka o połowę jego wysokości; odległość ścianki osłonowej od piecyka powinna wynosić co najmniej 0,60 m.

§ 4. 1. Użytkownikom urządzeń zasilanych energią elektryczną lub gazem palnym zabrania się dokonywania czynności, które mogłyby stworzyć zagrożenie pożarowe lub wybuchowe. W szczególności zabrania się:

1) korzystania z uszkodzonych instalacji, urządzeń elektrycznych i gazowych,
2) włączania do sieci jednocześnie urządzeń elektrycznych, w takiej ilości, że łączny pobór energii elektrycznej może wywołać przeciążenie,
3) pozostawiania bez dozoru włączonych do sieci elektrycznej przenośnych grzejników (z wyjątkiem grzejników akumulacyjnych, kuchenek, że-

lazek i innych urządzeń elektrycznych nie przystosowanych do ciągłej eksploatacji),
4) ustawiania grzejnych urządzeń elektrycznych na przedmiotach i materiałach palnych; wszystkie urządzenia elektryczne grzejne należy ustawiać na niepalnych podstawach lub płytach, w odległości co najmniej 0,6 m od materiałów łatwopalnych i 0,3 m od materiałów trudnopalnych,
5) zastawiania dojścia do czynnych tablic rozdzielczych, wyłączników, przełączników itp. urządzeń elektrycznych oraz gazomierzy,
6) pozostawiania nie wyłączonego dopływu prądu elektrycznego po zakończeniu pracy w zakładach pracy, magazynach, halach targowych, sklepach itp. obiektach z wyjątkiem oświetlenia nocnego,
7) stosowania na osłony punktów świetlnych materiałów łatwo zapalnych; odległość osłony wykonanej z materiału trudno zapalnego od żarówki powinna wynosić co najmniej 0,05 m,
8) przechowywania w pomieszczeniach wewnątrz budynków butli napełnionych gazem palnym (propan-butan) o wadze ładunku ponad 11 kg; temperatura w tych pomieszczeniach nie może przekraczać 35°C.

2. Osobom nie posiadającym wymaganych kwalifikacji zawodowych zabrania się dokonywania samodzielnie:
1) przeróbek i remontów urządzeń oraz instalacji elektrycznych lub gazowych, budowy dodatkowych punktów odbioru energii elektrycznej albo gazowej,
2) naprawiania uszkodzonych bezpieczników.

§ 5. Niezależnie od obowiązku przestrzegania zasad określonych w § 2, 3 i 4 w zakładach pracy zabrania się:
1) używania otwartego ognia i palenia tytoniu w miejscach określonych przez kierownictwo zakładu. Miejsca te powinny być oznaczone tablicami; w zakładzie, w którym obowiązuje zakaz palenia tytoniu, należy wyznaczyć miejsca palenia i zaopatrzyć je w popielnice z materiałów niepalnych,
2) pozostawiania po zakończeniu pracy maszyn lub urządzeń technicznych nie oczyszczonych z pyłów, kurzu, smarów palnych, odpadów produkcyjnych itp.,
3) przechowywania w pomieszczeniach produkcyjnych płynów łatwo zapalnych w ilościach większych aniżeli wynosi zapotrzebowanie dobowe; w zakładach o dużym zużyciu płynów łatwo zapalnych zapas tych płynów powinien znajdować się w odddzielnym pomieszczeniu; płyny te mogą być przechowywane tylko w naczyniach z materiałów niepalnych i zabezpieczonych przed stłuczeniem;
4) pozostawiania czyściwa do maszyn oraz przetłuszczonych szmat bez zabezpieczenia ich w zamkniętych naczyniach z materiałów niepalnych,
5) przechowywania odzieży ochronnej i roboczej w miejscach nie przeznaczonych do tego celu,
6) przechowywania niebezpiecznych pożarowo substancji chemicznych w ilościach przekraczających dobowe zapotrzebowanie produkcji w pomieszczeniu nie wydzielonym, jak również wydzielonym, lecz nie odpowiadającym wymaganiom dla tego rodzaju pomieszczeń,
7) przechowywania w bezpośrednim sąsiedztwie bez należytego zabezpieczenia substancji, których wzajemne oddziaływanie może spowodować zapalenie się lub wybuch,
8) używania otwartego ognia do odmrażania przewodów rurowych w obudowie palnej lub w odległości mniejszej aniżeli 1 m od palnych elementów konstrukcyjnych oraz innych materiałów palnych, znajdujących się w pomieszczeniu.

§ 6. 1. W budynkach zakładów pracy i obiektów przemysłowych, usługowych i handlowych, w których występuje zagrożenie bezpieczeństwa ludzi, należy przestrzegać, aby w każdym pomieszczeniu posiadającym zakratowane okna, kraty co najmniej jednego okna były otwierane od wewnątrz, jeżeli pomieszczenie takie nie posiada dwóch innych wyjść ewakuacyjnych.

2. W budynkach zakładów pracy i obiektów przemysłowych, usługowych i handlowych należy na widocznym miejscu wywiesić instrukcję alarmowania straży pożarnych na wypadek pożaru i aktualizować ją w razie potrzeby.

§ 7. 1. Właściciele, użytkownicy i zarządzający budynkami są obowiązani zaopatrzyć się w sprzęt przeciwpożarowy, który powinien być umieszczony w dostępnym miejscu.

2. Szczegółowe zasady zaopatrzenia budynków w sprzęt przeciwpożarowy określi Komendant Główny Straży Pożarnych.

§ 8. Tracą moc:
1) rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 28 sierpnia 1951 r. w sprawie zapobiegania powstawaniu i rozszerzaniu się pożarów w budynkach oraz na budowach (Dz. U. nr 49, poz. 360).
2) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 5 sierpnia 1955 r. w sprawie przestrzegania warunków bezpieczeństwa przeciwpożarowego przy instalowaniu piecyków przenośnych (Dz. U. nr 39, poz. 245).

§ 9. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych:
K. Świtała

13.

OBWIESZCZENIE
MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 20 marca 1969 r.

w sprawie wykazu obowiązujących resortowych aktów normatywnych MSW i innych o charakterze ogólnym, ogłoszonych w Dzienniku Urzędowym MSW lub nie opublikowanych (Dz. Urz. MSW nr 5, poz. 11 — wyciąg).

Zgodnie z cz. II pkt. 4 wytycznych stanowiących załącznik do zarządzenia nr 14 Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 1968 r. w sprawie uporządkowania resortowych aktów prawnych i ograniczenia ich ilości — w załączniku do niniejszego obwieszczenia ogłasza się według stanu na dzień 1 lutego 1969 r. wykaz zarządzeń, instrukcji, wytycznych, pism okólnych, okólników i innych resortowych aktów o charakterze ogólnym kierowanaych do organów spraw wewnętrznych zarówno ogłoszonych w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa jak i nie opublikowanych, które utrzymuje się w mocy.

Wszystkie inne zarządzenia, instrukcje, wytyczne, pisma okólne, okólniki i resortowe akty o charakterze ogólnym, skierowane do organów spraw wewnętrznych, ogłoszone w Dzienniku Urzędowym MSW lub nie opublikowane, a nie objęte wykazem, zostają uchylone.

Minister Spraw Wewnętrznych:
wz. T. Pietrzak

Załącznik do obwieszczenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20 marca 1969 r. (poz. 11).

Wykaz obowiązujących aktów prawnych według stanu na dzień 1 lutego 1969 r.

Lp.	Rodzaj aktu oraz jego numer lub inne oznaczenie	Data aktu	Tytuł aktu (w sprawie)	Ogłoszony (Rok, nr i poz. Dziennika Urzędowego) (Nie ogłoszony)	Zmiany
1	2	3	4	5	6
			SPRAWY OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ		
171	Zarządzenie Ministrow Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych	3.II.56 r.	w sprwawie szkolenia kadr i nadawania stopni służbowych KTP w wojskowej służbie ochrony przeciwpożarowej	Dz. Urz. MSW nr 4, poz. 13	
172	Zarządzenie nr 53 Ministra Spraw Wewnętrznych	9.III.56 r.	w sprawie ustanowienia wzorów sztandarów straży pożarnych	nie ogłoszone	zarządzenie nr 154 MSW z dn. 25.VII. 59 r.
173	Zarządzenie nr 101 Ministra Spraw Wewnętrznych	16.V.56 r.	w sprawie organizacji ochrony przeciwpożarowej w jednostkach organizacyjnych Ministrestwa Spraw Wewnętrznych	Dz. Urz. MSW nr 8, poz. 28	
174	Zarządzenie nr 193 Ministra Spraw Wewnętrznych	26.X.57 r.	w sprawie powołania komisji dyscyplinarnej dla członków Korpusu Technicznego Pożarnictwa	Dz. Urz. MSW nr 20, poz. 54	Dz. Urz. MSW z 60 r. nr 21, poz. 52; z 65 r. nr 13, poz. 27, z 68 r. nr 3, poz. 6
175	Zarządzenie nr 194 Ministra Spraw Wewnętrznych	26.VIII.57 r.	w sprawie trybu postępowania przed komisjami dyscyplinarnymi dla członków Korpusu Technicznego Pożarnictwa.	Dz. Urz. MSW nr 20, poz. 55	
176	Zarządzenie nr 17 Ministra Spraw Wewnętrznych	31.I.58 r.	w sprawie ustalenia kwalifikacji dla oficerów pożarnictwa	Dz. Urz. MSW nr 5, poz. 11	
177	Zarządzenie nr 54 Ministra Spraw Wewnętrznych	27.III.59 r.	w sprawie obowiązku pełnienia służby operacyjnej przez członków Korpusu Technicznego Pożarnictwa	Dz. Urz. MSW nr 5, poz. 16	
178	Zarządzenie nr 136 Ministra Spraw Wewnętrznych	27.VI.59 r.	w sprawie zasad i trybu zaopatrzenia w umundurowanie członków Korpusu Technicznego Pożarnictwa	Dz. Urz. MSW nr 16, poz. 53	
179	Zarządzenie nr 169 Ministra Spraw Wewnętrznych	14.VIII.59 r.	w sprawie wysokości i zasad wypłacania równoważników pieniężnych w zamian za umundurowanie dla członków Korpusu Technicznego Pożarnictwa	Dz. Urz. MSW nr 21, poz. 67	
180	Zarządzenie nr 175 Ministra Spraw Wewnętrznych	31.VIII.59 r.	w sprawie odznak pożarniczycgh oraz warunków i trybu ich nadawania	Dz. Urz. MSW nr 22, poz. 69	
181	Zarządzenie Ministrów Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych	19.XII.59 r.	w sprawie zasad i organizacji wojskowego szkolenia słuchaczy Szkoły Oficerów Pożarnictwa w Warszawie	Dz. Urz. MSW z 1960 r. nr 2, poz. 5	Dz. Urz. MSW z 1966 r. nr 5, poz. 13
182	Zarządzenie nr 155 Ministrów Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego oraz Spraw Wewnętrznych	31.VIII.61 r.	w sprawie organizacji, zakresu działania oraz współdziałania z komendami straży pożarnych służby przeciwpożarowej w resorcie leśnictwa i przemysłu drzewnego	nie ogłoszone	
183	Zarządzenie Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych	22.IX.61 r.	w sprawie organizacji i zakresu działania służby przeciwpożarowej w resorcie komunikacji oraz zasad współdziałania tej służby z komendami straży pożarnych	Dz. Urz. MSW nr 15, poz. 45	
184	Zarządzenie nr 22 Ministra Spraw Wewnętrznych	10.II.62 r.	w sprawie powierzenia Komendzie Głównej Straży Pożarnych funkcji międzybranżowego centralnego ośrodka normalizacyjnego w zakresie pożarnictwa	nie ogłoszone	
185	Zarządzenie nr 23 Ministra Spraw Wewnętrznych	10.II.62 r.	w sprawie powołania Komisji Normalizacyjnej przy Komendzie Głównej Straży Pożarnych	"	
186	Zarządzenie nr 44 Ministra Spraw Wewnętrznych	3.III.62 r.	w sprawie działowego ośrodka informacji technicznej i ekonomicznej w zakresie pożarnictwa	"	
187	Zarządzenie nr 93 Ministra Spraw Wewnętrznych	23.V.62 r.	w sprawie norm i uprawnień do wyżywienia w oficerskich i podoficerskich szkołach pożarniczych	"	
188	Zarządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego oraz Spraw Wewnętrznych	15.IX.62 r.	w sprawie organizacji, zakresu działania oraz współdziałania z komendami straży pożarnych służby ochrony przeciwpożarowej w resorcie Ministra Przemysłu Chemicznego	"	
189	Zarządzenie nr 255 Ministrów Przemysłu Lekkiego i Spraw Wewnętrznych	3.X.62 r.	w sprawie organizacji, zakresu działania oraz współdziałania z komendami straży pożarnych służby przeciwpożarowej w resorcie przemysłu lekkiego	"	

1	2	3	4	5	6
190	Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych	15.XII.62 r.	w sprawie organizacji ochrony przeciwpożarowej i zakresu działania jej organów w jednistkach organizacyjnych więziennictwa oraz zasad współdziałania tych organów z komendami straży pożarnych	nie ogłoszone	
191	Zarządzenie nr 5 Ministrów Przemysłu Ciężkiego i Spraw Wewnętrznych	12.I.63 r.	w sprawie organizacji, zakresu działania i współdziałania służby przeciwpożarowej resortu przemysłu ciężkiego z komendami straży pożarnych	„	
192	Zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Budownictwa, Urbanistyki i Architektury oraz Ministra Spraw Wewnętrznych	15.X.63 r.	w sprawie uzgadniania z organami ochrony przeciwpożarowej projektów budowlanych	Dz. Bud. nr 22 poz. 75	
193	Zarządzenie Ministrów Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych oraz Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego	23.X.63 r.	w sprawie zasad współdziałania jednostek wojskowych z organami państwowego gospodasrtwa leśnego i strażami pożarnymi w zwalczaniu pożarów leśnych	nie ogłoszone	
194	Zarządzenie Ministrów Łączności i Spraw Wewnętrznych	28.VIII.64 r.	w sprawie organizacji, zakresu działania oraz współdziałania z komendami straży pożarnych służby przeciwpożarowej w resorcie łączności	„	
195	Zarządzenie nr 111 Ministra Spraw Wewnętrznych	31.VIII.64 r.	w sprawie zasad zatrudniania i wynagradzania kierowców w ochotniczych strażach pożarnych	„	
196	Zarządzenie nr 117 Ministra Spraw Wewnętrznych	9.IX.64 r.	w sprawie organizacji szkół i szkolenia pożarniczego	„	
197	Instrukcja nr 2 Ministra Spraw Wewnętrznych	14.II.64 r.	w sprawie nakładania i ściągania grzywien w drodze mandatu karnego przez oficerów i podoficerów Korpusu Technicznego Pożarnictwa zatrudnionych w komendach straży pożarnych	Dz. Urz. MSW nr 2, poz. 6	
198	Zarządzenie nr 37 Ministra Spraw Wewnętrznych	12.IV.65 r.	w sprawie ustalenia robót szczególnie skomplikowanych wymagających szczególnych kwalifikacji oraz zasad premiowania rzemieślników zatrudnionych w wojewódzkich i miejskich komendach straży pożarnych	nie ogłoszone	
199	Zarządzenie nr 106 Ministra Spraw Wewnętrznych	28.IX.65 r.	w sprawie ustalenia norm należności odzieży ochronnej i roboczej, sprzętu ochrony osobistej oraz środków higieny dla członków Korpusu Technicznego Pożarnictwa i innych pracowników zatrudnionych w komendach straży pożarnych i podległych im zawodowych strażach pożarnych oraz w szkołach i ośrodkach szkolenia pożarniczego	Dz. Urz. MSW nr 12, poz. 25	
200	Zarządzenie nr 107 Ministra Spraw Wewnętrznych	28.IX.65 r.	w sprawie umundurowania oraz wyposażenia specjalnego słuchaczy szkół pożarnictwa i ośrodków szkolenia pożarniczego	Dz. Urz. MSW nr 12, poz. 26	
201	Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych	14.VI.66 r.	w sprawie zmian na stanowiskach przewodniczących komisji dyscyplinarnych dla członkow Korpusu Technicznego Pożarnictwa	nie ogłoszone	
202	Zarządzenie nr 61 Ministrów Żeglugi i Spraw Wewnętrznych	22.IX.66 r.	w sprawie organizacji i zakresu działania służby przeciwpożarowej w resorcie żeglugi oraz zasad współdziałania tej służby z komendami straży pożarnych	„	
203	Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych	18.III.67 r.	w sprawie zasad zaliczania obiektów budowlanych, zakładów pracy i ich części do kategorii zagrożenia wybuchem	Dz. Bud. nr 4, poz. 28	
204	Zarządzenie nr 58 Ministra Spraw Wewnętrznych	31.V.67 r.	w sprawie zmian organizacyjnych w ochronie przeciwpożarowej i ochronie przemysłu	nie ogłoszone	Zarz. MSW nr 83 z dn. 15.VIII.67 r.
205	Zarządzenie nr 76 Ministra Spraw Wewnętrznych	15.VII.67 r.	w sprawie ustalenia stanowisk pracy, kwalifikacji i uposażenia dla oficerów Korpusu Technicznego Pożarnictwa zatrudnionych w Związku Ochotniczych Straży Pożarnych	Dz. Urz. MSW nr 9, poz. 21	
206	Zarządzenie nr 99 Ministra Spraw Wewnętrznych	30.IX.67 r.	w sprawie organizacji i zakresu działania Komendy Głównej Straży Pożarnych	Dz. Urz. MSW nr 12, poz. 37	
207	Zarządzenie nr 100 Ministra Spraw Wewnętrznych	30.IX.67 r.	w sprawie podziału zawodowych straży pożarnych na kategorie	nie ogłoszone	
208	Zarządzenie nr 17 Ministra Spraw Wewnętrznych	22.II.68 r.	w sprawie zmiany składu komisji dyscyplinarnych dla członków Korpusu Technicznego Pożarnictwa	Dz. Urz. MSW nr 3, poz. 5	
209	Zarządzenie nr 58 Ministra Spraw Wewnętrznych	24.IV.68 r.	w sprawie dodatków do uposażenia podoficerów i szeregowców Korpusu Technicznego Pożarnictwa pełniących służbę na stanowiskach kierowców mechaników i kierowców	nie ogłoszone	

14.

ZARZĄDZENIE NR 7/69 KOMENDANTA GŁÓWNEGO STRAŻY POŻARNYCH

z dnia 31 maja 1969 r.

w sprawie zasad sprawowania nadzoru nad działalnością osób (jednostek) uprawnionych do czyszczenia przewodów kominowych, szczegółowych zasad wykonywania czynności kominiarskich oraz wzorów dokumentacji.

Na podstawie § 7 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 17 stycznia 1969 r. w sprawie czyszczenia przewodów kominowych (Dz. U. nr 5, poz. 39) zarządza się co następuje:

§ 1. Wprowadza się „Instrukcję w sprawie zasad sprawowania nadzoru nad działalnością osób (jednostek) uprawnionych do czyszczenia przewodów kominowych, szczegółowych zasad wykonania czynności kominiarskich oraz wzorów dokumentacji" — stanowiącą załącznik do zarządzenia.

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Komendant Główny Straży Pożarnych:
Z. Jarosz

Załącznik do zarządzenia nr 7/69 Komendanta Głównego Straży Pożarnych z dnia 31 maja 1969 r.

INSTRUKCJA

w sprawie zasad sprawowania nadzoru nad działalnością osób (jednostek) uprawnionych do czyszczenia przewodów kominowych, szczegółowych zasad wykonywania czynności kominiarskich oraz wzorów dokumentacji

CZĘŚĆ I

Zasady sprawowania nadzoru nad działalnością osób (jednostek) uprawnionych do czyszczenia przewodów kominowych.

§ 1. 1. Nadzór nad działalnością osób (jednostek) uprawnionych do czyszczenia przewodów kominowych polega na kontroli rzemieślników — kominiarzy oraz zastępców spółdzielni pracy kominiarzy (zastępców osób prawnych) ustanowionych na okręg kominiarski.

2. Nadzór, o którym mowa w ust. 1, polega na sprawdzeniu, czy i jak są wykonywane czynności kominiarskie oraz czy są podejmowane poczynania dla usunięcia usterek, braków i zaniedbań w stanie technicznym urządzeń ogrzewczo-kominowych, grożących niebezpieczeństwem powstania pożaru.

3. Kontrole, o których mowa w ust. 1, przeprowadzają raz w roku powiatowe (miejskie) komendy straży pożarnych oraz komendy straży pożarnych miast wyłączonych z województw. Wykaz okręgów kominiarskich należy wprowadzić do ewidencji kontroli obiektów i zakładów pracy.

§ 2. Kontrola okręgów kominiarskich polega na sprawdzeniu:

1) czy w ustalonych terminach jest przeprowadzane czyszczenie przewodów kominowych, dymowych, spalinowych i gazowych zwanych dalej „przewodami kominowymi",
2) czy pracownicy kominiarscy badają stan techniczny urządzeń ogrzewczo-kominowych i wykazują usterki, braki i zaniedbania w stanie technicznym tych urządzeń grożące niebezpieczeństwem powstania pożaru,
3) czy wydaje się właścicielom, zarządzającym lub użytkownikom budynków zalecenia usunięcia stwierdzonych przez pracowników usług kominiarskich usterek, braków i zaniedbań, grożących niebezpieczeństwem powstania pożaru oraz w przypadkach nieusunięcia tych zaniedbań czy zawiadamia się o tym właściwe organy administracji państwowej,
4) czy zapewnione jest należyte wykonywanie usług kominiarskich a w szczególności:
   a) czy ilość przewodów kominowych, które w zakresie typowych usług kominiarskich przypadają na jednego wykwalifikowanego pracownika przy współudziale pomocnika kominiarskiego, może być oczyszczona w ciągu jednego miesiąca z zachowaniem bezpieczeństwa pożarowego,
   b) jak jest wykonywany nadzór nad bieżącą działalnością pracowników kominiarskich oraz jakie są podejmowane środki w przypadku stwierdzenia niewłaściwego wykonywania usług kominiarskich,
   c) czy pomocnicy kominiarscy i uczniowie wykonują usługi kominiarskie pod nadzorem pracowników posiadających wymagane umiejętności zawodowe,
5) czy wskazuje się pracownikom kominiarskim zatrudnionym w okręgu, jakie usterki, braki i zaniedbania występują najczęściej w urządzeniach ogrzewczo-kominowych, czy prowadzona jest analiza przyczyn powstawania pożarów od urządzeń ogrzewczo-kominowych oraz czy prowadzony jest instruktaż w zakresie podejmowania poczynań dla uzyskania poprawy w stanie bezpieczeństwa pożarowego.

§ 3. Z przeprowadzonej kontroli okręgów należy sporządzić protokół ze wskazaniem stwierdzonych niedociągnięć oraz podaniem terminów ich usunięcia.

§ 4. W przypadku stwierdzenia, że zastępca osoby prawnej lub rzemieślnik-kominiarz nie wykonuje usług kominiarskich zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz nie usunął stwierdzonych uchybień w czasie kontroli, komendy straży pożarnych występują do kolegiów karno-administracyjnych z wnioskiem o ukaranie oraz do wydziału przemysłu prezydium wojewódzkiej rady narodowej (rady narodowej w mieście wyłączonym z województwa) o zmianę zastępcy osoby prawnej, o wymianę lub zmniejszenie okręgu.

CZĘŚĆ II

Zasady wykonywania czynności kominiarskich

§ 5. 1. Czyszczenie przewodów kominowych w budynkach mieszkalnych, użytkowych i przemysłowych polega na wycieraniu, wymiataniu (skrobaniu) i wybieraniu sadzy.

2. Czyszczenie kanałów łączących paleniska z przewodami kominowymi, kanałów przełazowych, nasad kominowych odbywa się łącznie z czyszczeniem przewodów kominowych.

3. Czyszczenie przewodów kominowych powinno być dokonywane na całej długości użytkowej przewodu, kanału bądź nasady.

4. Czyszczenie nie może powodować zatykania ciągów poszczególnych przewodów, przedostawania się sadzy do pomieszczeń, jak również innych uszkodzeń mogących mieć wpływ na normalne korzystanie z urządzeń ogrzewczo-kominowych.

5. Po przeprowadzeniu czyszczenia, pracownik usług kominiarskich obowiązany jest wybrać sadze z przewodów kominowych a następnie pozamykać drzwiczki wycierowe i spadowe przewodów i kanałów.

6. Przewody kominowe nie dające się oczyścić zwykłym sposobem mogą być wypalane.

7. Przed wypalaniem sadzy należy zbadać stan techniczny komina i kanałów oraz sprawdzić czy w ich otoczeniu nie istnieją warunki stwarzające możliwość powstania pożaru.

8. Przy wypalaniu sadzy powinny być zapewnione warunki bezpieczeństwa pożarowego oraz środki gaśnicze i zabezpieczające, (odpowiednią ilość wody, gliny wyrobionej itp.).

9. Po wypaleniu sadzy należy zbadać wypalony przewód.

§ 6. 1. Pracownik usług kominiarskich, w ramach wykonywanych czynności czyszczenia przewodów kominowych, ma obowiązek badania stanu zagrożenia pożarowego od przewodów kominowych, kanałów, połączeń paleniskowych, a w szczególności, czy nie występuje:

1) zatkanie przewodu kominowego,
2) uszkodzenie komina, brak lub uszkodzenie zewnętrznej wyprawy komina, drzwiczek od przewodów kominowych i kanałów przełazowych,
3) wprowadzenie drewnianych konstrukcji dachowych lub innych palnych części budynku do komina,
4) mniejsza od wymaganej przez przepisy odległość palnych części budynku od przewodów kominowych i urządzeń ogrzewczych,
5) przeprowadzenie rur dymowych bez zabezpieczenia przez palne ściany, stropy, dachy,
6) niewłaściwe podłączenie palenisk do przewodów kominowych lub włączenie do przewodów wentylacyjnych,
7) składowanie palnych materiałów przy drzwiczkach wycierowych i kontrolnych.

2. Rodzaj i termin wykonywanej pracy oraz stwierdzone usterki, braki i zaniedbania w zabezpieczeniu przeciwpożarowym, pracownik kominiarski zobowiązany jest wpisać do książki kontroli (wzór nr 1).

§ 7. 1. Właściciel, zarządzający lub użytkownik budynku, podpisem potwierdza wykonanie usług kominiarskich oraz przyjęcie do wiadomości i wykonania poleceń usunięcia stwierdzonych usterek, braków i zaniedbań.

2. W przypadku nie usunięcia przez właściciela, zarządzającego lub użytkownika budynku w wyznaczonym terminie usterek, braków i zaniedbań pracownik usług kominiarskich zobowiązany jest zawiadomić o tym zastępcę osoby prawnej lub rzemieślnika-kominiarza.

§ 8. Zastępca osoby prawnej lub rzemieślnik-kominiarz jest zobowiązany do:

1) kontrolowania wykonywanych obowiązków przez pracowników usług kominiarskich oraz stosowania sankcji do pracowników nie wywiązujących się z obowiązków wynikających z postanowień niniejszej instrukcji,
2) prowadzenia instruktażu w zakresie wykrywania braków, usterek i zaniedbań w urządzeniach ogrzewczo-kominowych oraz podejmowania poczynań do zmniejszenia występującego zagrożenia pożarowego,
3) wydawania właścicielom, zarządzającym lub użytkownikom budynków, zaleceń usunięcia stwierdzonych przez pracowników usterek, braków i zaniedbań w stanie technicznym urządzeń ogrzewczo-kominowych, grożących niebezpieczeństwem powstania pożaru (wzór nr 2),
4) zawiadomienia organu do spraw nadzoru budowlanego prezydium rady narodowej, w przypadku nie wykonania przez właściciela, zarządzającego lub użytkownika budynku w określonym terminie zaleceń usunięcia wskazanych usterek budowlanych, a o innych usterkach, barkach i zaniedbaniach grożących niebezpieczeństwem powstania pożaru — właściwą komendę straży pożarnych.

Wzór nr 1

str. 1

KSIĄŻKA KONTROLI

Nr.......

str. 2

Data wykonanej pracy	Rodzaj wykonanej pracy	Podpis osoby uprawnionej do potwierdzenia robót	Wpłata	
			za okres	kwota

str. 3

Nr rejestru ....
Miejscowość .... ul. .... nr domu ....
Właściciel (nieruchomości) ....
Imię i nazwisko osoby:
— sprawującej administrację budynku ....
— upoważnionej do potwierdzania robót ....
Opis budynku:
— front .... ilość kondygnacji ....
— oficyna .... ilość kondygnacji ....
Rodzaj i ilość przewodów kominowych ....
....
....
....
....
Położenie:
— spadów ....
....
— drzwiczek wycierowych ....
....
— drzwiczek kontrolnych ....
....
Wykaz lokatorów ....
....
....
....
....
....
Wysokość opłat jednorazowych względnie kwartalnych lub ryczałtu ....
....
....
....
Terminy czyszczeń ....
....
Zaległość z ubiegłego roku ....

str. 4

Data stwierdzenia usterek lub braków	Stwierdzone podczas wykonywania usług kominiarskich usterki, braki, zaniedbania w stanie technicznym urządzeń ogrzewczo-kominowych, grożące niebezpieczeństwem powstania pożaru	Podpis osoby upoważnionej do potwierdzenia robót	Data stwierdzenia usunięcia braków

Pieczęć nagłówkowa
okręgu kominiarskiego

Wzór nr 2

. . . . . ., dnia . . . . . . 19...... r.

Zalecenie nr . . . .

usunięcia usterek lub zaniedbań w stanie technicznym urządzeń ogrzewczo-kominowych grożących niebezpieczeństwem powstania pożaru

Imię i nazwisko oraz adres

....

osoby otrzymującej zalecenie

....

Stosownie do postanowień § 3 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 17 stycznia 1969 r., w sprawie czyszczenia przewodów kominowych (Dz. U. nr 5, poz. 39) zawiadamiam, że w czasie czyszczenia w dniu ....19.... r. przewodów kominowych w budynku należącym do . . . .
. . . .
(imię i nazwisko) właściciela lub zarządzającego względnie nazwa instytucji)

zostały stwierdzone braki, usterki, zaniedbania w stanie technicznym urządzeń ogrzewczo-kominowych, grożące niebezpieczeństwem powstania pożaru.

W związku z powyższym, na podstawie § 5 ust. 1 pkt. 1 powołanego rozporządzenia winien Obywatel w terminie do dnia .... 19...... r. usunąć wyszczególnione braki, usterki i zaniedbania.

Nr pozycji	Zalecenia usunięcia usterek-zaniedbań w stanie technicznym urządzeń ogrzewczo-kominowych*)	Podstawa prawna
1	Naprawić uszkodzony komin	atr. 4 ust. 2, pkt. 3 ustawy z dnia 13.IV. 1960 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. nr 20, poz. 120).
2	Odsunąć na odległość 0,30 m łatwo zapalne części konstrukcyjne budynku od przewodu kominowego	§ 35 ust. 1 zarządzenia Min. Bud. i Przem-Mat. Bud. z dnia 29. VI.1966 r. (Dz. Bud. nr 10, poz. 44)
3	Odsunąć rury dymowe od: a) łatwo zapalnych, nieosłoniętych części konstrukcyjnych budynku co najmniej 0,60 m b) łatwo zapalnych, osłoniętych okładziną z tynku grubości 0,25 m względnie zabezpieczonych równorzędną okładziną co najmniej 0,30 m	§ 35 ust. 2 wyżej wym. zarządzenia
4	Wykonać otwór w dolnej części przewodu kominowego do usuwania sadzy	§ 32 ust. 4 wyżej wym. zarządzenia
5	Wykonać z elementów trwałych, niepalnych i szczelnych połączenie paleniska z przewodem kominowym	§ 33 ust. 1 wyżej wym. zarządzenia
6	Założyć hermetyczne drzwiczki z materiału niepalnego w otworze wycierowym przewodu kominowego	§ 32 ust. 4 wyżej wym. zarządzenia
7	Wyłączyć paleniska z przewodu wentylacyjnego	§ 2 pkt. 8 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 2.V.1969 r. (Dz. U. nr 16, poz. 20)
8	Usunąć ze strychu przez który przechodzą przewody kominowe a) pasze objętościowe (siano, słoma) b) trociny, drewno c) inne materiały palne	§ 2 pkt. 4 wyżej wym. rozporządzenia
9	Zlikwidować z poddasza o ścianach lub pokryciu dachu z materiałów palnych: a) wędzarnie b) suszarnie (z wyjątkiem suszarń bielizny)	§ 2 pkt. 13 wyżej wym. rozporządzenia
10	Umożliwić dostęp do: a) kominów b) kanałów c) otworów do czyszczenia i wybierania sadzy	§ 5 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 17.I.1969 r. (Dz. U. nr. 5, poz. 39)

*) nie występujące braki, usterki i zaniedbania skreślić.

W przypadku nie usunięcia braków, usterek, zaniedbań w wyznaczonym terminie, okręg kominiarski przekaże doniesienie do

. . . .

(wymienić jednostkę organizacyjną),

celem zastosowania przymusu administracyjnego dla ich usunięcia,

Pieczęć i podpis kierownika lub mistrza okręgu kominiarskiego.

15.

ZARZĄDZENIE NR 8/69 KOMENDANTA GŁÓWNEGO STRAŻY POŻARNYCH

z dnia 31 maja 1969 r.

w sprawie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy w czasie pełnienia służby w strażnicach oraz podczas ćwiczeń i akcji ratowniczych.

Na podstawie § 3 zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 czerwca 1967 r. w sprawie stosowania przepisów ustawy o bezpieczeństwie i higienie pracy do członków Korpusu Technicznego Pożarnictwa (Monitor Polski nr 37, poz. 183), zarządza się co następuje:

§ 1. Wprowadza się w porozumieniu z Zarządem Głównym Związku Zawodowego Pracowników Państwowych i Społecznych „Instrukcję w sprawie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy w czasie pełnienia służby w strażnicach oraz podczas ćwiczeń i akcji ratowniczych" stanowiącą załącznik do zarządzenia.

§ 2. Tracą moc:

1) zarządzenie nr 21 Komendanta Głównego Straży Pożarnych z dnia 17 czerwca 1952 r. w sprawie bezpieczeństwa przed wypadkami porażenia prądem elektrycznym,
2) rozkaz Komendanta Głównego Straży Pożarnych z dnia 11 marca 1954 r. wprowadzający instrukcję w sprawie zachowania niezbędnych warunków bezpieczeństwa pracy podczas ćwiczeń, zawodów i manewrów (Dz. KGSP nr 4, poz. 17),
3) rozkaz Komendanta Głównego Straży Pożarnych z dnia 24 grudnia 1954 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji dotyczącej zachowania niezbędnych warunków bezpieczeństwa i higieny pracy jednostek interwencyjnych straży pożarnych (Dz. KGSP nr 9, poz. 30),
4) pismo okólne nr 6/59 Komendanta Głównego Straży Pożarnych z dnia 14 lipca 1959 r. w sprawie poprawy warunków bezpieczeństwa pracy w terenowej zawodowej służbie ochrony przeciwpożarowej,
5) zarządzenie nr 11/62 Komendanta Głównego Straży Pożarnych z dnia 17 października 1962 r. w sprawie obowiązku używania hełmów (kasków) ochronnych przez kierowców i pasażerów motocykli straży pożarnych,
6) pismo okólne nr 6/63 Komendanta Głównego Straży Pożarnych z dnia 6 sierpnia 1963 r. w sprawie podniesienia warunków bezpieczeństwa i higieny pracy w strażnicach, garażach, warsztatach i innych obiektach.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Komendant Główny Straży Pożarnych:
Z. Jarosz

Załącznik do zarządzenia nr 8/69 Komendanta Głównego Straży Pożarnych z dnia 31 maja 1969 r.

INSTRUKCJA

W SPRAWIE ZAPEWNIENIA BEZPIECZNYCH I HIGIENICZNYCH WARUNKÓW PRACY W CZASIE PEŁNIENIA SŁUŻBY W STRAŻNICACH ORAZ PODCZAS ĆWICZEŃ I AKCJI RATOWNICZYCH

DZIAŁ I

Postanowienia wstępne

§ 1. 1. Przepisy dotyczą zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy (bhp) w czasie pełnienia służby w strażnicach oraz podczas ćwiczeń i akcji ratowniczych z wyłączeniem zakładów karnych podległych Ministerstwu Sprawiedliwości oraz wojskowej ochrony przeciwpożarowej.

2. Przepisy stosuje się do członków KTP, pracowników komend straży pożarnych, zawodowych straży pożarnych, szkół i ośrodków szkolenia pożarniczego, uczestników szkolenia pożarniczego oraz członków ochotniczych i obowiązkowych straży pożarnych.

§ 2. 1. Osoby wymienione w § 1 ust. 2 powinny być zapoznane z obowiązującymi je przepisami z zakresu bhp oraz poddane egzaminowi z ich znajomości. Fakt przeszkolenia powinien być stwierdzony podpisem przeszkolonego.

2. Niezależnie od przeszkolenia w zakresie bhp osoby wymienione w § 1 ust. 2 obsługujące sprzęt i urządzenia specjalne powinny być przeszkolone w zakresie obsługi tych urządzeń i otrzymać upoważnienie do ich obsługi zgodnie z obowiązującymi przepisami.

§ 3. 1. Programy nauczania i plany szkolenia zawodowego oraz instrukcje i regulaminy obsługi sprzętu powinny obejmować zagadnienia bhp.

2. Ramowe programy i wytyczne z zakresu szkolenia w dziedzinie bhp ustala Komenda Główna Straży Pożarnych.

3. Dla osób zatrudnionych w ochronie przeciwpożarowej nie będących członkami KTP i OSP szkolenie bhp prowadzi się według odpowiednich i odrębnych przepisów branżowych, odpowiadających dla poszczególnych grup pracowników, zawodów lub zajmowanych stanowisk.

§ 4. Stanowiska robocze w warsztatach, magazynach, stacjach obsługi sprzętu i innych obiektach powinny być wyposażone w instrukcje obsługi.

§ 5. 1. Kwalifikacje zdrowotne, badania i opiekę lekarską, profilaktyczną ochronę zdrowia członków KTP, pracowników komend straży pożarnych, zawodowych straży pożarnych, szkół i ośrodków szkolenia pożarniczego oraz ich słuchaczy ustalają przepisy wydawane na podstawie ustawy o bezpieczeństwie i higienie pracy.

2. Kierowcy pojazdów samochodowych straży pożarnych komend straży pożarnych, szkół i ośrodków szkolenia pożarniczego, niezależnie od badań lekarskich podlegają badaniom określonym w przepisach dla kierowców.

3. Okresowe i kontrolne badania lekarskie członków KTP pracowników komend straży pożarnych, zawodowych straży pożarnych, szkół i ośrodków szkolenia pożarniczego oraz ich słuchaczy, należy przeprowadzać w sposób nie powodujący zmniejszenia gotowości bojowej jednostek.

§ 6. Zabrania się zatrudniania w jednostkach taktycznych straży pożarnych: kobiet, z wyjątkiem stanowisk telefonistów-dyspozytorów oraz młodocianych.

§ 7. 1. Osoby wymienione w § 1 ust. 2 otrzymują odzież ochronną roboczą, sprzęt ochronny oraz uzbrojenie osobiste dopasowane dla poszczególnych użytkowników.
2. Osoby wymienione w § 1 ust. 2 otrzymują: odzież ochronną roboczą, sprzęt ochrony osobistej i środki higieny na podstawie odrębnych norm i przepisów.

DZIAŁ II

Sprzęt i urządzenia pożarnicze

§ 8. 1. Sprzęt pożarniczy i inne urządzenia techniczne stanowiące wyposażenie komend straży pożarnych, szkół i ośrodków szkolenia pożarniczego, a zwłaszcza sprzęt ratowniczy i ochronny powinien być konserwowany i poddawany badaniom kontrolnym, próbom ustalającym jego wytrzymałość, pełną przydatność i sprawność techniczną oraz bezpieczeństwo użytkowników.
2. Rodzaje sprzętu pożarniczego i urządzeń, o których mowa w ust. 1, metody i sposoby konserwacji, badań kontrolnych oraz częstotliwości ich przeprowadzania ustalają instrukcje i regulaminy wydawane przez Komendę Główną Straży Pożarnych lub wytwórnię (producenta) danego sprzętu (urządzenia).
3. Sprzęt pożarniczy i urządzenia techniczne nie odpowiadające ustalonym wymaganiom powinny być wycofane z eksploatacji całkowicie lub też do czasu usunięcia usterek i niedomagań zmniejszających bezpieczeństwo użytkowników. Sprzętu (urządzeń) niesprawnego lub niesprawdzonego używać nie wolno.

§ 9. 1. Badania prototypów sprzętu i urządzeń pożarniczych należy przeprowadzać ze szczególnym zachowaniem środków i warunków bezpieczeństwa pracy.
2. Dopuszczenie badanego sprzętu i urządzeń pożarniczych do prób praktycznych z udziałem ludzi może odbywać się dopiero po wszechstronnym zbadaniu i sprawdzeniu prototypów innymi sposobami i metodami technicznymi.

§ 10. Zabrania się dokonywania zmian konstrukcyjnych i materiałowych w zatwierdzonych wzorach sprzętu i urządzeń pożarniczych bez zgody Komendy Głównej Straży Pożarnych.

DZIAŁ III

Podstawowe elementy bezpieczeństwa i higieny pracy w strażnicach, garażach, warsztatach, magazynach i innych obiektach

Rozdział I

Postanowienia ogólne

§ 11. 1. Założenia i projekty nowo budowanych obiektów dla potrzeb ochrony przeciwpożarowej powinny odpowiadać normatywom technicznego projektowania budownictwa pożarniczego i uwzględniać wymagania bhp.
2. W obiektach istniejących należy dążyć do zachowania warunków bhp ustalonych w normatywach technicznego projektowania budownictwa pożarniczego.
3. Założenia i projekty przebudowywanych obiektów (lub ich części) powinny zapewniać polepszenie istniejących warunków bhp.

§ 12. Budynki, pomieszczenia i inne obiekty budowlane oraz tereny i urządzenia z nimi związane należy utrzymywać w stanie zapewniającym bezpieczne, higieniczne i dogodne warunki pracy oraz wymagania przeciwpożarowe.

§ 13. 1. W bezpośrednim pobliżu strażnicy nie mogą znajdować się słupy, tablice ogłoszeniowe, budki uliczne, drzewa, krzewy oraz inne przeszkody utrudniające widoczność kierowcom pojazdów samochodowych.
2. W pobliżu strażnicy powinny być ustawione znaki zakazu zatrzymywania się pojazdów i zainstalowana sygnalizacja ostrzegawcza. Decyzję w tej sprawie wydaje właściwa terenowo wojewódzka (miast wyłączonych z województw) komenda straży pożarnych w porozumieniu z właściwym terenowo organem komunikacji.
3. W chwili ogłoszenia alarmu powinna być uruchomiona sygnalizacja ostrzegawcza.
4. W przypadku trudności zainstalowania odpowiedniej sygnalizacji ostrzegawczej należy zapewnić bezpieczny wyjazd ze strażnicy innymi środkami.
5. Przejazdy kolejowe znajdujące się w pobliżu strażnicy, zagrażające zderzeniem samochodu pożarniczego z pociągiem należy zabezpieczyć w porozumieniu z właściwą terenowo DOKP sygnalizacją ostrzegawczą lub zaporami. Sposób uruchamiania tych urządzeń ustalają zainteresowane strony.

Rozdział 2

Drogi komunikacyjne wewnątrz strażnic

§ 14. Dróg komunikacyjnych wewnątrz strażnic, a zwłaszcza korytarzy, przejść, klatek schodowych itp. nie wolno zastawiać żadnymi przedmiotami.

§ 15. 1. Drzwi kabin ześlizgów powinny posiadać napisy ostrzegawcze oraz być stale zamknięte z wyjątkiem okresu alarmu. Urządzenia unieruchamiające drzwi po otwarciu nie mogą powodować zaczepienia się lub potknięcia o ich wystające części.
2. Podczas korzystania z ześlizgów należy przestrzegać następujących zasad:
1) ześlizgi mogą być używane wyłącznie w czasie alarmów i szkolenia,
2) ześlizgi nie mogą być używane przez strażaków wyposażonych w uzbrojenie osobiste,
3) opuszczanie się po ześlizgu z obnażonymi ramionami lub zawiniętymi rękawami ubrania jest niedopuszczalne,
4) strażak opuszczając się po ześlizgu powinien zachować ostrożność.

Rozdział 3

Sypialnie

§ 16. 1. Członkowie KTP pracownicy komend straży pożarnych, zawodowych straży pożarnych, szkół i ośrodków szkolenia pożarniczego oraz ich słuchacze, jak również osoby pełniące służbę w punktach alarmowo-dyspozycyjnych powinny mieć podczas służby zapewnione odpowiednie warunki wypoczynku w porze nocnej.
2. Osoby wymienione w ust. 1 zatrudnione w systemie 24 godziny pracy i 24 godziny wolne, powinny mieć zapewnione do swej dyspozycji łóżko wraz z pościelą. Bielizna pościelowa o ile nie znajduje się na łóżkach, powinna być przechowywana w szafach lub schowkach indywidualnych pracownika.
3. Łóżka nie powinny być ustawione parami obok siebie. Dla załóg podziału bojowego łóżek piętrowych stosować nie wolno.
4. Rodzaj pościeli i bielizny pościelowej, czasokres jej użycia oraz normy wyposażenia regulują odrębne przepisy.
5. Bieliznę pościelową w jednostkach o dwuzmianowym toku służby należy wymieniać co najmniej raz w miesiącu. W szkołach

i ośrodkach szkoleniowych oraz w jednostkach o jednozmianowym toku służby bieliznę należy wymieniać co najmniej dwa razy w miesiącu. Pranie bielizny pościelowej odbywa się na koszt jednostki.

§ 17. Sypialnie powinny być utrzymywane we wzorowej czystości i porządku. Niezależnie od codziennego sprzątania, co najmniej raz na tydzień należy dokonywać wietrzenia, trzepania pościeli i bielizny pościelowej, czyszczenia łóżek i pozostałego umeblowania.

Rozdział 4

Kuchnie. podgrzewalnie posiłków, jadalnie i stołówki

§ 18. 1. Osoby zatrudnione w systemie 24 godziny pracy i 24 godziny wolne, słuchacze szkół i ośrodków szkoleniowych oraz osoby pełniące służbę w punktach alarmowo-dyspozycyjnych powinny mieć zapewnioną możliwość przygotowania i spożycia ciepłych posiłków.

2. Dla przygotowania i spożycia posiłków powinny być wydzielone i odpowiednio wyposażone pomieszczenia przeznaczone na kuchnię (podgrzewalnię posiłków), jadalnię lub stołówkę.

3. Pomieszczenia, o których mowa w ust. 2 powinny być wyposażone w bieżącą gorącą wodę, wentylację, siatki w oknach przeciw owadom, szafki na naczynia i bieliznę kuchenną itp. Produkty żywnościowe łatwo psujące się należy przechowywać w chłodniach (lodówkach).

§ 19. W każdej kuchni lub stołówce należy pobierać próbki żywnościowe przygotowywanych i wydawanych posiłków i przechowywać je w specjalnej szafce lub skrzynce. Zasady pobierania i przechowywania próbek żywnościowych regulują odrębne przepisy.

§ 20. Personel kuchni lub stołówek powinien przestrzegać zasad higieny oraz być poddawany okresowym badaniom lekarskim przewidzianym dla tej grupy pracowników jak również posiadać aktualne karty zdrowia.

Rozdział 5

Urządzenia sanitarne

§ 21. 1. W strażnicach, pomieszczeniach komend straży pożarnych, szkołach i ośrodkach szkolenia pożarniczego oraz innych obiektach ochrony przeciwpożarowej powinna znajdować się odpowiednia ilość i rodzaj urządzeń sanitarnych zgodnie z ogólnymi przepisami budownictwa powszechnego i normatywami budownictwa pożarniczego.

2. Osoby zatrudnione w systemie 24 godziny pracy i 24 godziny wolne, słuchacze szkół i ośrodków szkoleniowych oraz osoby pełniące służbę operacyjną w punktach alarmowo-dyspozycyjnych powinny mieć zapewnioną możliwość mycia się i kąpieli w ciepłej, bieżącej wodzie.

3. Pomieszczenia, urządzenia i instalacje sanitarne powinny być konserwowane i utrzymywane w pełnej sprawności technicznej oraz wzorowym stanie higienicznym.

Rozdział 6

Ogrzewanie i wentylacja

§ 22. 1. W strażnicach zawodowych straży pożarnych, pomieszczeniach komend straży pożarnych, szkołach i ośrodkach szkolenia należy stosować w zasadzie ogrzewanie centralne. Dopuszcza się stosowanie ogrzewania piecowego.

2. Paleniska pieców w garażach i warsztatach powinny posiadać dostęp tylko od strony pomieszczeń sąsiadujących lub z zewnątrz obiektu.

§ 23. W okresie zimowym temperatura w pomieszczeniach przeznaczonych na stały pobyt ludzi i pracowników nie może być niższa niż 18°C.

§ 24. Wszystkie pomieszczenia strażnic, komend straży pożarnych, szkół i ośrodków szkolenia powinny mieć zapewnioną sprawnie działającą wentylację.

§ 25. Instalacje, urządzenia ogrzewcze i wentylacyjne a zwłaszcza kotłownie centralnego ogrzewania, piece i piecyki gazowe powinny być stale utrzymywane w pełnej sprawności technicznej i zapewniać bezpieczeństwo użytkowników.

Rozdział 7

Instalacje i urządzenia elektryczne

§ 26. 1. Instalacje siły i światła, silniki i inne urządzenia elektryczne stanowiące wyposażenie strażnic, pomieszczeń komend straży pożarnych, szkół i ośrodków szkolenia, warsztatów, magazynów i innych obiektów powinny być utrzymywane w pełnej sprawności technicznej i zapewniać bezpieczeństwo użytkowników.

2. Silniki i odbiorniki prądu elektrycznego powinny być wyposażone w urządzenia zabezpieczające przed porażeniem prądem elektrycznym przewidziane ogólnymi przepisami energetycznymi. Instalacje i urządzenia podlegają okresowym badaniom kontrolnym, ustalonym odrębnymi przepisami.

§ 27. Prace naprawczo-konserwacyjne i kontrolne wszelkiego rodzaju instalacji, maszyn, silników i innych urządzeń a zwłaszcza elektrycznych mogą być przeprowadzane wyłącznie przez osoby posiadające odpowiednie dla danego rodzaju prac wymagane kwalifikacje i uprawnienia zawodowe.

§ 28. Zabrania się korzystania z instalacji, silników, maszyn i innych urządzeń elektrycznych, których stan techniczny nie odpowiada wymaganiom bezpieczeństwa pracy.

Rozdział 8

Garaże, warsztaty, magazyny i inne pomieszczenia

§ 29. 1. W garażach należy ustawiać tyle samochodów, przyczep i innego sprzętu ile jest przewidzianych dla nich stanowisk. Pomiędzy sprzętem a ścianami i elementami konstrukcyjnymi powinny być zachowane przejścia o szerokości nie mniejszej niż 1,0 m.

2. W strażnicach, w których bramy wyjazdowe nie odpowiadają ustalonym normom, a przebudowa ich jest niemożliwa — załoga powinna zajmować miejsca w pojazdach dopiero po ich wyprowadzeniu z garażu.

3. Zabrania się ustawiania samochodów, przyczep i innego sprzętu przy słupach ześlizgów w takiej odległości, przy której istniałaby możliwość zawadzania zjeżdżających po słupach o garażowany sprzęt.

4. Pomiędzy samochodami muszą być zachowane odstępy, umożliwiające swobodne otwieranie drzwi pojazdów. Granice stanowisk poszczególnych pojazdów i sprzętu powinny być oznakowane na powierzchni podłogi garażu białymi pasami szerokości 10 cm.

§ 30. 1. Urządzenia ogrzewcze, wentylacyjne i inne znajdujące się w garażach nie mogą stanowić przeszkód w swobodnym i bezpiecznym poruszaniu się.

2. Wszelkie otwory w podłodze (kanały rewizyjne, przewody wentylacyjne, ogrzewcze, ściekowe itp.) powinny być zabezpieczone

przed potknięciem, poślizgnięciem lub upadkiem.

§ 31. 1. Garaże powinny posiadać skuteczny system wentylacji zabezpieczający przed szkodliwym oddziaływaniem gazów spalinowych i oparów paliwa.

2. W garażach należy:

1) ograniczyć pracę silników spalinowych, a wszelkie ich próby przeprowadzać w miarę możliwości na zewnątrz,
2) przy uruchamianiu silników spalinowych włączać wentylację mechaniczną,
3) w przypadku braku odpowiedniej wentylacji mechanicznej nie uruchamiać silników spalinowych przed otwarciem bram,
4) utrzymywać ład i porządek.

§ 32. W garażach zabrania się przechowywania przedmiotów i sprzętu ograniczających swobodną przestrzeń oraz materiałów pędnych i smarów. Rozlane paliwo lub smary powinny być natychmiast usuwane.

§ 33. Materiały pędne i smary powinny być przechowywane w oddzielnych magazynach lub dystrybutorach. Obsługa tych magazynów oraz kierowcy powinni stosować środki i metody pracy zabezpieczające przed szkodliwym działaniem materiałów pędnych i smarów a zwłaszcza etyliny.

§ 34. Zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w warsztatach, kotłowniach, składach, magazynach, akumulatorniach, pracowniach, biurach przy pracach budowlanych, remontowych i konserwacyjnych oraz przy obsłudze radiostacji regulują odrębne przepisy.

Rozdział 9

Wspinalnie, ściany ćwiczeń, ćwiczebne komory gazowe

§ 35. 1. Wspinalni, których konstrukcja nie odpowiada wymaganiom bezpieczeństwa pracy nie wolno używać, zwłaszcza do prowadzenia ćwiczeń.

2. Stan techniczny wspinalni powinien być sprawdzany co najmniej raz w roku po okresie zimowym. W razie wątpliwości, co do wytrzymałości konstrukcji lub wystąpienia innych usterek, wpływających ujemnie na bezpieczeństwo użytkowników, należy zawiesić eksploatację wspinalni do czasu przeprowadzenia niezbędnych napraw i zabiegów konserwacyjnych. ,

§ 36. 1. Wspinalnie do przeprowadzania ćwiczeń i pokazów z pozorowanymi pożarami lub doświadczeń z materiałami palnymi powinny być wykonane z materiałów niepalnych.

2. Wspinalni bez prawidłowo, zgodnie z dokumentacją, wykonanej poduszki amortyzacyjnej nie wolno używać do celów ćwiczebnych.

3. Wspinalnie wykorzystywane do suszenia węży pożarniczych powinny posiadać mechanizmy wyciągowe i mocujące oraz stanowiska ich obsługi usytuowane i skonstruowane w sposób wykluczający spadanie węży pożarniczych i zabezpieczający obsługę.

§ 37. 1. Ćwiczebna komora gazowa powinna być wyposażona w instalację sygnalizacyjną, oświetleniową i wentylacyjną.

2. Urządzenia wentylacyjne powinny zapewnić całkowitą wymianę powietrza wewnątrz komory w czasie nie dłuższym niż 90 sek. od chwili włączenia sygnalizacji alarmowej.

3. Do celów ćwiczebnych mogą być stosowane wyłącznie środki dymotwórcze nienapastliwe.

Rozdział 10

Zabezpieczenie medyczno-sanitarne

§ 38. 1. W strażnicach straży pożarnej, pomieszczeniach komend straży poażrnych, szkołach, ośrodkach szkolenia oraz w warsztatach powinny znajdować się apteczki pierwszej pomocy obsługiwane przez upoważnione osoby, przeszkolone w zakresie udzielania pierwszej pomocy sanitarnej.

2. W szkołach i ośrodkach szkolenia powinny być zorganizowane i odpowiednio wyposażone izby chorych (izolatki) oraz zapewniony fachowy personel służby zdrowia.

§ 39. 1. Obiekty użytkowane przez jednostki ochrony przeciwpożarowej należy stale utrzymywać we wzorowych warunkach higieniczno-sanitarnych.

2. Raz w roku w okresie do 30 kwietnia należy przeprowadzać w komendach straży pożarnych, zawodowych strażach pożarnych, szkołach, ośrodkach szkolenia, oraz w ochotniczych, obowiązkowych straży pożarnych wiosenną akcję sanitarno-porządkową.

DZIAŁ IV

Podstawowe warunki bezpieczeństwa i higieny pracy podczas ćwiczeń, zawodów, manewrów, pokazów i innych form szkolenia pożarniczego

Rozdział 1

Postanowienia ogólne

§ 40. 1. W czasie ćwiczeń. zawodów, manewrów, pokazów i innych form szkolenia pożarniczego, zwanych dalej „ćwiczeniami", należy przestrzegać postanowień regulaminów i przepisów szkoleniowych oraz bezpieczeństwa i higieny pracy.

2. Niezależnie od zachowania wymogów wymienionych w ust. 1 należy ponadto eliminować okoliczności zagrażające życiu i zdrowiu uczestników ćwiczeń, a w szczególności:

1) prowadzenia ćwiczeń w miejscach o dużym ruchu bez uprzedniego zabezpieczenia,
2) prowadzenie nauki pływania i ratownictwa wodnego w miejscach niebezpiecznych i bez właściwego nadzoru i sprzętu.

§ 41. W ćwiczeniach wymagających przygotowania (wyszkolenia) pożarniczego nie mogą brać udziału osoby nie będące członkami KTP, ochotniczych lub obowiązkowych straży pożarnych.

§ 42. 1. Do czasu całkowitego opanowania przez uczestników umiejętności podstawowych, zabrania się prowadzenia ćwiczeń trudniejszych i bardziej skomplikowanych.

2. Instruktorzy zobowiązani są przed przystąpieniem do ćwiczeń zwrócić uwagę ćwiczącym na te elementy zajęć. które przy nieprawidłowym (nieregulaminowym) wykonywaniu mogą stać się przyczyną wypadku. W czasie ćwiczeń zbiorowych należy przydzielać instruktorom grupy ćwiczących o takiej liczbie uczestników, które umożliwiłyby instruktorom sprawowanie bezpośredniego nadzoru.

§ 43. Organizatorzy, kierownicy i personel instruktorski odpowiedzialni sa za przestrzeganie przepisów bhp podczas ćwiczeń.

Rozdział 2

Cwiczenia i czynności zabronione oraz ćwiczenia na wysokości

§ 44. Zabrania się dokonywania następujących ćwiczeń i czynności:

1) ćwiczeń ratowniczych systemem „diabolo",
2) opuszczania się ześlizgiem po bocznicach drabin,
3) stosowania na drabinie tzw. „pełnej parady",

4) opuszczania worem ratowniczym osób ratowanych nogami do przodu lub w uzbrojeniu osobistym oraz posiadających przedmioty, mogące być przyczyną uszkodzenia ciała albo wora. Opuszczanie następnej osoby przed wydobyciem z wora osoby uprzednio ratowanej,
5) prowadzenia ćwiczeń wysokościowych do czasu stopniowego opanowania przez szkolonych lęku wysokości.

§ 45. 1. Podczas ćwiczeń na wysokości (na wspinalniach i na obiektach) powinien być zapewniony dodatkowy personel nadzorujący, którego zadaniem jest obserwacja i sprawdzanie prawidłowego przestrzegania regulaminu ćwiczeń, a w szczególności:
1) ustawienia i zabezpieczenia drabin, umocowania linek, worów i aparatów ratowniczych oraz innego sprzętu,
2) używania rękawic i kontrolowania sposobu nawijania linek na zatrzaśnik,
3) wyposażenia i prawidłowego założenia ubrań ochronnych i uzbrojenia osobistego,
4) stanu zabezpieczeń miejsc zagrażających przypadkowym upadkiem,
5) stanu poduszki amortyzacyjnej pod wspinalnią.

2. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowego wykonywania ćwiczeń, przejawiania nadmiernej brawury i lekceważenia przepisów bezpieczeństwa, należy ćwiczenie przerwać.

Rozdział 3

Pozoracja

§ 46. 1. Pozorowanie osób ratowanych podczas ćwiczeń z pomieszczeń zadymionych, nieoświetlonych, z piwnic i innych miejsc o trudnym dostępie może odbywać się jedynie przy zastosowaniu manekinów.

2. Do pozoracji pożarów można stosować świece dymne i inne środki dymotwórcze wyłącznie nienapastliwe.

§ 47. 1. We wszystkich przypadkach użycia świec dymnych i środków dymotwórczych należy zachować właściwe dla danego obiektu (terenu) zabezpieczenie przed możliwością powstania pożaru.

2. W czasie dokonywanych prób i ćwiczeń, podczas których stosowany jest ogień otwarty — należy zachowywać następujące środki i warunki ostrożności:
1) przygotować sprzęt gaśniczy odpowiedniego rodzaju i we właściwej ilości stosownie do charakteru przeprowadzanych zajęć, zgodnie z wymaganiami taktyki pożarniczej,
2) zajęcia powinny odbywać się w terenie otwartym, z dala od wszelkich budynków i obiektów o konstrukcji palnej, obszarów leśnych, torfowisk, wrzosowisk oraz skupisk ludzkich,
3) przy przeprowadzaniu zajęć należy zwracać uwagę na kierunek i siłę wiatru tak, aby nie dopuścić do powstania pożaru.

§ 48. 1. Ćwiczenia praktyczne oraz doświadczenia z materiałami zapalającymi i wybuchowymi mogą prowadzić specjalnie przeszkoleni i upoważnieni instruktorzy, którzy przejmują całkowitą odpowiedzialność za ścisłe zachowanie warunków bezpieczeństwa życia i zdrowia uczestników ćwiczeń (doświadczeń).

2. Zasady w przypadkach ćwiczeń z materiałami wymienionymi w ust. 1 regulują odrębne przepisy.

Rozdział 4

Zabezpieczenie medyczno-sanitarne

§ 49. 1. Organizatorzy i kierownictwo ćwiczeń obowiązane jest zapewnić zabezpieczenie medyczno-sanitarne uczestnikom ćwiczeń.

2. W zależności od charakteru ćwiczeń, liczby osób biorących w nich udział i stopnia zagrożenia, zabezpieczenie, o którym mowa w ust. 1, stanowić mogą:
1) wyszkoleni sanitariusze wyposażeni w niezbędny sprzęt i apteczkę pierwszej pomocy,
2) środek transportowy przeznaczony do przewozu poszkodowanych osób do najbliższej placówki służby zdrowia,
3) punkty sanitarne z wykwalifikowaną obsługą fachową,
4) stały dyżur karetki pogotowia ratunkowego wraz z lekarzem.

3. Właściwi dowódcy obowiązani są sprawdzić, czy uczestnicy ćwiczeń nie odnieśli obrażeń, a poszkodowanym zapewnić bezzwłoczną pomoc i opiekę sanitarną.

§ 50. 1. Kierownictwo i organizatorzy ćwiczeń połączonych z zakwaterowaniem, wyżywieniem i noclegiem obowiązani są zapewnić uczestnikom właściwe warunki bytowe z zachowaniem niezbędnych wymagań higieny.

Rozdział 5

Dyscyplina podczas ćwiczeń

§ 51. 1. Organizatorzy i kierownictwo ćwiczeń obowiązani są do przygotowania i przeprowadzenia ich w sposób uwzględniający warunki zabezpieczenia wszystkich uczestników i widzów przed możliwością powstania nieszczęśliwych wypadków.

2. Stosownie do postanowień ust. 1 należy w szczególności:
1) zabezpieczyć teren ćwiczeń przed dostępem osób postronnych a zwłaszcza dzieci,
2) zorganizować służbę porządkową,
3) zabezpieczyć regulację ruchu pojazdów,
4) nie dopuścić do udziału w ćwiczeniach uczestników, którzy naruszają przepisy bhp,
5) przerwać ćwiczenia w razie stwierdzenia rażących uchybień pod względem niezbędnych warunków bezpieczeństwa,
6) prowadzić ćwiczenia w takiej odległości od osób postronnych (publiczności), aby wykluczyć możliwość narażania ich na niebezpieczeństwo np. z powodu upadku drabin, zalania wodą, zadymienia, oparzeń itp.

DZIAŁ V

Bezpieczeństwo i higiena pracy poczas działań taktyczno-operacyjnych

Rozdział 1

Postanowienia ogólne

§ 52. 1. Obowiązkiem właściwego dowódcy akcji ratowniczej oraz wszystkich osób, biorących w niej udział jest stosowanie wszelkich dostępnych metod, sposobów i środków zmniejszających zagrożenie życia lub zdrowia uczestników akcji.

2. W okolicznościach uzasadnionych stanem wyższej konieczności podczas akcji ratowniczej dowódca może odstąpić od zachowania zasad bhp, stosując w zamian inne środki zabezpieczające, będące w danej sytuacji w jego dyspozycji.

§ 53. 1. Dowódcy obowiązani są przeprowadzać rozpoznanie zagrożenia oraz nadzorować sposo-

by prowadzenia akcji ratowniczych oraz stosowanie środków zabezpieczających życie i zdrowie osób uczestniczących w akcji.

2. Dowódcy zobowiązani są osobiście kontrolować i nadzorować pracę podkomendnych oraz stan ich zabezpieczenia w miejscach o szczególnym stopniu zagrożenia.

Rozdział 2

Eksploatacja pojazdów samochodowych

§ 54. 1. Kierowcy straży pożarnych powinni posiadać kwalifikacje zawodowe i zdrowotne, zgodnie z postanowieniami kodeksu drogowego.

2. Komendanci straży pożarnych szkół i ośrodków szkolenia ponoszą odpowiedzialność za:
1) przestrzeganie terminowych badań lekarskich podległych kierowców,
2) przechowywanie w aktach personalnych orzeczeń o stanie zdrowia i przydatności kierowców.

3. Pracownicy ustalający obsadę kierowców na pojazdy samochodowe obowiązani są nie dopuszczać do prowadzenia ich przez tych kierowców, którzy nie mogą wykazać się pozytywnym, aktualnym wynikiem badań lekarskich lub przejściowo nie posiadają pełnej sprawności oraz wydolności fizycznej i psychicznej.

§ 55. Pojazdy samochodowe powinny być stale utrzymywane w pełnej sprawności technicznej oraz poddawane okresowej kontroli i przeglądom, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

§ 56. 1. Przywileje przysługujące w ruchu drogowym kierowcom pojazdów pożarniczych mogą być wykorzystywane jedynie wówczas, gdy sytuacja na jezdni tego wymaga. Dotyczą one tylko pojazdów właściwie oznakowanych, stosujących określone specjalnie sygnały świetlne i dźwiękowe i to wyłącznie wtedy, gdy zdążają do akcji ratowniczej. W razie uszkodzenia choćby jednego rodzaju wymienionych sygnałów, dalsza jazda może być kontynuowana z zachowaniem szczególnej ostrożności i bez prawa korzystania z przywilejów w ruchu drogowym. Uruchamianie specjalnych sygnałów świetlnych i dźwiękowych należy do obowiązków kierowcy.

2. Pojazdów pożarniczych nie wolno używać niezgodnie z ich przeznaczeniem oraz zabrania się przewożenia nimi osób postronnych.

3. Pojazdów nie wolno przeciążać. Liczba ludzi oraz ilość i rodzaj sprzętu powinna być zgodna z przeznaczeniem i ładownością pojazdu.

§ 57. 1. Rozpoczęcie jazdy pojazdem pożarniczym może nastąpić jedynie na wyraźny rozkaz dowódcy dopiero po zajęciu miejsc przez załogę, zamknięciu drzwi i zabezpieczeniu zamków.

2. Dowódca pojazdu pożarniczego nie ma prawa żądać zwiększenia szybkości, lecz obowiązany jest nakazać zmniejszenie jej w razie lekceważenia niebezpieczeństwa przez kierowcę.

§ 58. Członkom załogi pojazdu pożarniczego nie wolno podczas jazdy:
1) wychylać się lub otwierać drzwi,
2) stawać na stopniach lub zajmować miejsca poza ustalonymi,
3) palić tytoniu,
4) opuszczać pojazd przed jego całkowitym zatrzymaniem się i bez rozkazu dowódcy,
5) prowadzić zbędnych rozmów z kierowcą.

§ 59. 1. Po przybyciu na miejsce akcji należy ustawić pojazd tak, aby nie przeszkadzał on w normalnym ruchu drogowym. Nie wolno wprowadzać pojazdów w miejsca niebezpieczne dla załogi lub w których utrudnione byłoby manewrowanie.

§ 60. 1. Szybkość poruszania się kilku pojazdów w kolumnie reguluje pierwszy pojazd. Pozostałe pojazdy powinny zachowywać właściwe odstępy, wynoszące w korzystnych warunkach drogowych tyle metrów, ilu odpowiada szybkość jazdy (mierzona w kilometrach na godzinę).
W trudnych warunkach drogowych odstępy między pojazdami należy zwiększyć dwukrotnie. W okresie zimowym, a zwłaszcza podczas gołoledzi, powinny być zakładane na koła łańcuchy przeciwślizgowe .

2. Kierowcom pojazdów zdążających w kolumnie do akcji nie wolno wyprzedzać się wzajemnie.

§ 61. Umocowanie sprzętu, wyposażenia oraz przewożonego ładunku w pojazdach powinno wykluczać przypadkowe jego przemieszczenie, upadek lub obrażenia osób. Przewożenie ludzi samochodami ciężarowymi dopuszczalne jest tylko po uprzednim przystosowaniu tych pojazdów, zgodnie z wymaganiami kodeksu drogowego.

§ 62. 1. W zastępczych samochodach pożarniczych krytych opończą należy wykonać odpowiednie odprowadzenie spalin, w sposób zabezpieczający załogę przed przedostaniem się gazów spalinowych do wnętrza pojazdów.

2. Samochody pożarnicze powinny posiadać sprawne technicznie nie zagrażające zdrowiu załogi urządzenia ogrzewcze.

3. Każdy pojazd pożarniczy powinien być wyposażony w apteczkę podręczną pierwszej pomocy.

§ 63. 1. Wszyscy użytkownicy motocykli (skuterów) powinni być wyposażeni w hełmy i okulary ochronne.

§ 64. 1. Zabrania się uzupełniania paliwa podczas pracy silników pojazdów. Uzupełniając paliwo przy rozgrzanych silnikach należy zachować szczególną ostrożność.

2. Podczas pracy silników pojazdów w pomieszczeniach zamkniętych i miejscach nieprzewiewnych należy zapewnić skuteczne odprowadzenie spalin.

§ 65. Kierowcy samochodów pożarniczych podczas jazdy nie używają hełmów bojowych (strażackich), które natomiast obowiązkowo zakładają po opuszczeniu pojazdów na miejscu akcji (ćwiczeń).

Rozdział 3

Obsługa pomp pożarniczych

§ 66. 1. Pompy pożarnicze powinny być przenoszone przez taką liczbę ludzi, aby ciężar przypadający na jednego mężczyznę nie przekraczał 50 kg. W wyjątkowych okolicznościach, na równym i twardym podłożu, pompy pożarnicze mogą być przenoszone przez mniejszą liczbę ludzi lecz na odległości tylko kilkunastu metrów.

2. Węże pożarnicze powinny być dokładnie łączone z nasadami pomp w sposób uniemożliwiający przypadkowe rozłączenie ich podczas pracy. Obsługującym pompy pożarnicze nie wolno gwałtownie zwiększać ciśnienia wody.

3. Uruchamianie silników pomp pożarniczych powinno odbywać się w sposób zmniejszający możliwość powstawania obrażeń mechanicznych u obsługi, np. przez odbicie dźwigni lub korby rozrusznika ręcznego.

§ 67. 1. Zabrania się uzupełniania paliwa podczas pracy silników pomp pożarniczych.

2. Podczas pracy silników pomp pożarniczych w pomieszczeniach zamkniętych i miejscach nieprzewiewnych należy zapewnić skuteczne odprowadzanie spalin. Należy unikać

ustawiania pomp o napędzie spalinowym w zagłębieniach, podpiwniczeniach budynków, kanałach itp. W przypadkach, gdy nie ma możliwości odprowadzenia spalin, obsługa powinna posiadać izolacyjny sprzęt przeciwgazowo-dymowy.

3. Obsługując pompy o napędzie turbinowym należy zwracać uwagę, aby odprowadzenie strumienia gorących gazów spalinowych, nie spowodowało możliwości oparzeń ludzi. Obsługa tych pomp powinna używać podczas pracy specjalnych ochraniaczy uszu.

§ 68. Obsługując pompy pożarnicze ustawione na zamarzniętych wodach należy zwracać uwagę na wytrzymałość skorupy lodowej oraz zabezpieczyć ludzi i sprzęt przed wpadnięciem do wody.

Rozdział 4

Oświetlenie

§ 69. Teren akcji ratowniczych powinien być w miarę posiadanego sprzętu oświetlony, a w szczególności:
1) miejsca zagrożone,
2) pomieszczenia o ograniczonej widoczności, w których pracują ludzie,
3) stanowiska, z których przeprowadzane jest ratownictwo oraz ewakuacja ludzi i mienia,
4) przejścia, korytarze, klatki schodowe,
5) stanowiska drabin mechanicznych, żurawi hydraulicznych itp.

§ 70. 1. W miejscach zagrożonych wybuchem należy stosować sprzęt oświetleniowy gazoszczelny lub oświetlać pomieszczenia z zewnątrz z odległości eliminującej możliwość wybuchu.

2. Elektryczny sprzęt oświetleniowy powinien posiadać budowę zabezpieczającą przed możliwością porażenia prądem.

Rozdział 5

Rozwijanie i prowadzenie linii wężowych

§ 71. 1. Węże pożarnicze powinny być łączone dokładnie, w sposób uniemożliwiający rozłączenie ich w czasie pracy.

2. Zwijadła samochodowe powinny być zakładane i zdejmowane przez dwie osoby, które zobowiązane są do dokładnego zaczepiania lub zwalniania czopów ramy zwijadła.

3. Prowadząc linie wężowe należy unikać tarasowania nimi przejść, drzwi, schodów itp., zaś na jezdniach i drogach należy układać je w miarę możliwości tak, aby nie przeszkadzały w ruchu pojazdów. Pionowo linie wężowe powinny być podwieszane i zabezpieczane przed obsuwaniem się.

§ 72. Prowadząc linie wężowe po drabinach należy:
1) w czasie wchodzenia i schodzenia po drabinie umieszczać linię wężową między nogami przy jednoczesnym przewieszeniu prądnicy poprzez bark ku tyłowi,
2) w czasie wnoszenia linii wężowych po drabinach na jednego strażaka może przypadać najwyżej jeden odcinek węża,
3) budowa i prowadzenie linii wężowych powinny odbywać się bez zasilania ich wodą,
4) przy prowadzeniu linii wężowych na stanowiska gaśnicze w budynkach wielokondygnacyjnych należy w miarę możliwości stosować wciąganie węży za pomocą linek, dopiero po przejściu z drabiny do wnętrza budynku lub na dach. Wciągając linie wężową z prądownicą należy zabezpieczyć linką prądownicę przed możliwością odłączenia.

§ 73. W czasie odmrażania studzienek hydrantowych i sprzętu pożarniczego należy zachować ostrożność w przypadku stosowania materiałów łatwo zapalnych.

Rozdział 6

Operowanie prądami gaśniczymi

§ 74. Operując prądami wody i piany należy przestrzegać następujących zasad bezpieczeństwa pracy:
1) przy zajmowaniu stanowiska blisko źródła ognia oraz w przypadku niebezpieczeństwa wybuchu wykorzystać wszelkie zasłony naturalne i sprzęt zabezpieczający przed działaniem wysokiej temperatury i promieniowania cieplnego,
2) kierować prądy w ten sposób, aby nie dopuścić do zniszczenia konstrukcji budynku, których spalenie lub osłabienie przez ogień mogłoby spowodować zawalenie obiektu albo jego części,
3) nie działać prądami na silnie rozgrzane ściany, dźwigary, słupy, kominy i inne części (elementy) konstrukcji budowlanych, które bezpośrednio grożą runięciem,
4) nie kierować prądów na przewody i urządzenia elektryczne, chyba, że uprzednio zostały wyłączone spod napięcia,
5) nie operować zwartymi prądami wody w czasie pożarów, w aptekach, laboratoriach, składach chemicznych oraz materiałów łatwo zapalnych itp., gdzie są nagromadzone większe ilości substancji chemicznych w opakowaniach szklanych,
6) nie używać zwartych prądów wody przy pożarach pyłów i materiałów pylących oraz w tych obiektach, gdzie substancje te mogą wytwarzać powstanie mieszanin wybuchowych,
7) nie stosować zwartych prądów wody na powierzchnie silnie rozgrzanych metali, zwłaszcza lekkich i ich stopów,
8) nie wolno bez uprzedzenia otwierać i zamykać gwałtownie dopływu wody do linii gaśniczych,
9) zmiana stanowisk gaśniczych powinna odbywać się przy zamkniętym dopływie wody,
10) nie stosować prądów wody i piany do gaszenia materiałów i surowców, które w zetknięciu z wodą mogą wchodzić w niebezpieczne reakcje chemiczne, jak np. karbid, sód metaliczny, wapno niegaszone itp.

Rozdział 7

Chemiczne środki gaśnicze

§ 75. 1. W razie stosowania czterotlenku węgla (tetra), bromku metylu lub podobnych związków chlorowcopochodnych w pomieszczeniach zamkniętych lub nieprzewiewnych należy: zapewnić dostęp świeżego powietrza do pomieszczeń, a gdyby dostęp tego powietrza spowodować mógł gwałtowne rozprzestrzenianie pożaru należy stosować sprzęt izolacyjny przeciwgazowo-dymowy oraz unikać podawania chemicznych chlorowcopochodnych środków gaśniczych na powierzchnię lub w obecności rozgrzanych metali.

2. W czasie stosowania agregatów, samochodów lub stałych urządzeń z proszkami gaśniczymi w warunkach, które mogłyby spowodować powstanie znacznych stężeń tych proszków w atmosferze, należy używać sprzęt izolacyjny przeciwgazowo-dymowy.

3. W czasie stosowania dwutlenku węgla: agregaty, samochody śniegowe, stałe urządzenia gaśnicze — należy używać odzieży, rękawic

i okularów ochronnych oraz zwracać uwagę, aby nie kierować strumienia na ludzi.

§ 76. 1. Stosując gazy obojętne w pomieszczeniach zamkniętych, w przypadku powstania dużych stężeń, należy używać izolacyjnego sprzętu przeciwgazowo-dymowego, ewentualnie wycofywać uczestników akcji z pomieszczenia.

2. Stosując parę gaśniczą ze stałych lub półstałych instalacji należy, przed włączeniem tych urządzeń gaśniczych, ewakuować ludzi z pomieszczeń.

§ 77. W razie stwierdzenia u uczestników akcji zatruć lub uszkodzeń ciała spowodowanych działaniem chemicznych środków gaśniczych, należy poszkodowanym zapewnić natychmiastową pomoc medyczno-sanitarną.

§ 78. Gaśnice i agregaty gaśnicze należy chronić w czasie akcji przed nadmiernym nagrzewaniem. Jeśli nie zostały one użyte, należy je bezzwłocznie ewakuować poza strefę bezpośrednio objętą pożarem, aby uniknąć możliwości wybuchu.

§ 79. W czasie prac związanych z ładowaniem, konserwacją i magazynowaniem gaśnic oraz agregatów, celem uniknięcia szkodliwego oddziaływania chemicznych środków gaśniczych, należy przestrzegać następujących zasad:

1) personel zatrudniony przy tych pracach powinien być dokładnie poinformowany o szkodliwym działaniu stosowanych związków,
2) naczynia, zbiorniki, balony, kanistry, w których przechowywane są chemiczne środki gaśnicze, muszą być całkowicie szczelne,
3) przelewanie ze zbiorników, ładowanie, sprawdzanie gaśnic oraz inne prace związane z chemicznymi środkami gaśniczymi mogą odbywać się tylko w pomieszczeniach o zapewnionej skutecznej wentylacji oraz przy użyciu właściwej odzieży i sprzętu ochronnego,
4) w miejscu pracy obowiązuje zakaz palenia tytoniu i spożywania posiłków,
5) przy konserwacji gaśnic (agregatów) śniegowych wystrzegać się przypadkowego zetknięcia powierzchni skóry, a zwłaszcza oczu z zestalonym dwutlenkiem węgla,
6) przy konserwacji gaśnic pianowych (agregatów) wystrzegać się możliwości oparzeń kwasem siarkowym,
7) w pomieszczeniach, gdzie prowadzona jest konserwacja gaśnic, powinna być doprowadzona bieżąca woda jak również znajdować się apteczka pierwszej pomocy.

Rozdział 8

Zabezpieczenie przed przemoknięciem i przemarznięciem

§ 80. 1. W zależności od warunków atmosferycznych należy stosować odzież ochronną zabezpieczającą przed ujemnym oddziaływaniem tych warunków.

2. W okresie zimowym należy włączać urządzenia ogrzewcze w samochodach pożarniczych.

§ 81. 1. W czasie długotrwałych akcji ratowniczych w okresie zimowym należy zapewnić podmianę uczestników akcji, możliwość ogrzania się i odpoczynku połączonego z wydawaniem gorących napojów.

2. Po zakończeniu akcji ratowniczej należy zapewnić wymianę przemokniętej odzieży i ubrań ochronnych, a w razie znacznego przemarznięcia wydawanie gorących napojów oraz środków przeciwzaziębieniowych.

Rozdział 9

Stosowanie drabin i praca na wysokości

§ 82. 1. Drabiny i żurawie hydrauliczne (podnośniki) w miejscu ich ustawienia muszą mieć zapewnioną pełną stateczność. Drabiny przystawne powinny być ustawione w sposób eliminujący przechył boczny. Drabiny przystawne oparte o budynki powinny być zabezpieczone przed możliwością obsunięcia się.

2. Należy unikać ustawiania drabin (z wyjątkiem mechanicznych) jako wolnostojących. W razie szczególnej konieczności można dopuścić do zajęcia stanowiska na drabinie wolnostojącej, lecz tylko przy jednoczesnym zapewnieniu pełnej stabilności i nieprzekraczaniu obciążenia dopuszczalnego dla danego typu drabiny w zależności od stopnia jej rozsunięcia i kąta pochylenia od pionu.

3. Drabiny należy ustawiać w ten sposób, aby co najmniej dwa szczeble wystawały ponad krawędź dachu, ściany lub parapetu okna.

§ 83. 1. Drabiny należy ustawiać w zasadzie obok okna lub innego otworu z którego wydobywa się dym lub płomienie. Wejście przez te otwory może nastąpić dopiero po opanowaniu pożaru w stopniu nie zagrażającym bezpośrednio uczestnikom akcji. Podczas operowania prądami gaśniczymi na wysokości prądownik powinien zabezpieczyć się za pomocą zatrzaśnika, a linię wężową zabezpieczyć podpinką.

2. Przy wchodzeniu do wnętrza należy zwracać uwagę, czy istnieje możliwość bezpiecznego i dogodnego przejścia z drabiny. W przypadkach trudności należy drabinę przystawić bezpośrednio do parapetu okna z równoczesnym oparciem bocznicy drabiny o pionową krawędź futryny okiennej.

3. W okolicznościach, gdy nie zachodzi bezpośrednie zagrożenie dymem, żarem lub płomieniami, należy ustawiać drabinę opartą o parapet i ramę okienną.

§ 84. 1. Zabrania się przesuwania drabin (zmiany stanowisk) gdy znajdują się na nich ludzie.

2. Zmiana stanowiska drabiny (żurawia hydraulicznego) może nastąpić tylko po zawiadomieniu o tym ludzi znajdujących się wewnątrz budynku lub na dachu.

3. Wchodzenie na drabiny można rozpocząć dopiero po ich prawidłowym ustawieniu oraz zabezpieczeniu i sprawdzeniu mechanizmów blokujących położenie drabin (przęseł).

§ 85. 1. Zmiana długości drabin wysuwanych, gdy znajdują się na nich ludzie, jest niedopuszczalna. Zasada ta nie obowiązuje, gdy drabiny są wyposażone w pomosty lub inne urządzenia pozwalające na bezpieczne zajęcie na nich miejsca podczas ruchu.

2. Zmiana długości drabin nasadkowych może odbywać się wyłącznie po złożeniu przęseł tych drabin na podłożu.

§ 86. Zabrania się obciążania i wysuwania drabin (żurawi hydraulicznych) ponad dopuszczalną normę ustaloną instrukcją obsługi.

§ 87. 1. Drabiny mechaniczne wysunięte ponad 70% swej długości należy zabezpieczać linkami asekuracyjnymi przed nadmiernym przechyłem. Zabezpieczenie to jest bezwzględnie konieczne przy silnym wietrze niezależnie od stopnia rozsunięcia drabiny.

2. Zabrania się sprawiania drabin (żurawi hydraulicznych) w bezpośrednim pobliżu napowietrznych przewodów elektrycznych i innych urządzeń znajdujących się pod napięciem, jeśli zachodzi możliwość spowodowania porażenia prądem załogi.

3. Zabrania się opierania drabin (żurawi hydraulicznych) o elementy konstrukcji budowlanych osłabionych lub zagrażających runięciem, czy zawaleniem.

§ 88. 1. Na drabiny (żurawie hydrauliczne), niezależnie od ich typu, nie wolno wchodzić bez uzbrojenia osobistego. Przy poruszaniu się po drabinach należy trzymać się szczebli. Po zajęciu stanowiska na potrzebnej wysokości należy zabezpieczyć się zatrzaśnikiem, w trakcie jego zakładania drugą ręką należy trzymać się szczebla.

2. Przy przechodzeniu z drabiny (żurawia hydraulicznego) na dach lub do wnętrza pomieszczeń należy trzymać się drabiny dopóki nie siądzie się okrakiem na parapecie lub nie stanie pewnie na dachu.
Przedmioty utrudniające wejście, a znajdujące się na parapetach okiennych należy usuwać do wnętrza pomieszczeń. Szczególną ostrożność należy zachować w przypadku wybijania szyb przed wejściem do pomieszczeń.

§ 89. Ratowanie (ewakuacja) ludzi lub mienia po drabinach (żurawiach hydraulicznych) może się odbywać tylko wówczas gdy nie ma innej drogi lub sposobu bezpiecznej ewakuacji przy równoczesnym zachowaniu warunków wymienionych w § 86.

§ 90. 1. Zajmując stanowiska na miejscach grożących upadkiem z wysokości należy wykorzystywać wszelkie dostępne sposoby zabezpieczenia się.

2. Wykorzystując dla zabezpieczenia się elementy konstrukcji budowlanej należy zwracać uwagę na ewentualne osłabienie ich wytrzymałości. Należy unikać wykorzystywania w tym celu masztów antenowych, ozdób architektonicznych, gzymsów, blaszanych kominów i przewodów wentylacyjnych oraz innych elementów konstrukcyjnych nie gwarantujących bezpieczeństwa.

3. Przy złych warunkach atmosferycznych, osoby pracujące na wysokości powinny zwiększyć środki ostrożności.
Szczególną uwagę należy zachować przy oblodzonych, zaśnieżonych miejscach pracy.

4. W obiektach objętych pożarem używanie do ewakuacji i ratownictwa dźwigów osobowych (towarowych) jest niedopuszczalne, ze względu na możliwość unieruchomienia lub awarii urządzeń dźwigowych.

Rozdział 10

Zabezpieczenie przed działaniem wysokiej temperatury, żaru, płomieni i promieniowania cieplnego

§ 91. Celem zmniejszenia zagrożenia związanego z działaniem wysokiej temperatury żaru, płomieni i promieniowania cieplnego należy:
1) stosować odzież i sprzęt ochronny,
2) wykorzystywać zasłony naturalne i sztuczne.

§ 92. 1. Prowadzenie akcji w warunkach znacznego zagrożenia ze strony wysokiej temperatury, żaru, płomieni i promieniowania cieplnego może odbywać się wyłącznie pod bezpośrednim nadzorem dowódcy akcji i po zapewnieniu dróg odwrotu oraz ustaleniu sposobów sygnalizacji i łączności, niezbędnych w przypadku gwałtownego wzrostu zagrożenia.

2. Do strefy szczególnie zagrożonej należy wprowadzać jednocześnie co najmniej dwie osoby odpowiednio ubezpieczone, tak aby można było w razie potrzeby natychmiast je wycofać. Wysyłanie pojedynczych osób do strefy szczególnie zagrożonej jest niedopuszczalne.

3. W celu zmniejszenia możliwości wywoływania oparzeń przez wydobywające się gorące gazy i ognie żgące, otwieranie okien, drzwi, przebijania otworów w dachach i ścianach należy dokonywać w pozycji pochylonej. Przebijanie otworów może być wykonane po dokładnym rozpoznaniu miejsc, w których przewiduje się tego rodzaju prace, aby uniknąć zawalenia się budowlanych konstrukcji nośnych.

§ 93. 1. Dowódcy obowiązani są organizować wymianę ludzi na stanowiskach i nie dopuszczać do powstawania u nich objawów wyczerpania czy udaru cieplnego. W razie wystąpienia tych objawów należy zapewnić poszkodowanym pomoc medyczno-sanitarną.

2. W czasie długotrwałych akcji ratowniczych należy:
1) zapewnić rezerwę ludzi, a zmęczonych kierować do mniej wyczerpujących czynności lub na wypoczynek,
2) zapewnić ludziom biorącym udział w akcji niezbędne ilości napojów, zwłaszcza mineralnych wód gazowych lub chłodną wodę o zawartości około 0,5% chlorku sodu (soli kuchennej).

Rozdział 11

Zabezpieczenie przed zagrożeniem materiałami żrącymi, parzącymi, łatwopalnymi i wybuchowymi

§ 94. W czasie akcji, w których występuje zagrożenie ze strony materiałów żrących, parzących, łatwopalnych i wybuchowych, dla uniknięcia skutków zagrożenia należy kierować się następującymi zasadami:
1) działać z największą rozwagą i ostrożnością, zwłaszcza przy przeprowadzaniu rozpoznania,
2) wykorzystywać zasłony i ochrony naturalne oraz sztuczne,
3) stosować odpowiednią odzież ochronną,
4) stosować izolacyjny sprzęt przeciwgazowo-dymowy,
5) w zależności od sytuacji ograniczać lub zabraniać wprowadzania ludzi do wnętrza bezpośrednio zagrożonych obiektów,
6) zapewnić pomoc medyczno-sanitarną na miejscu akcji,
7) wyłączać dopływ prądu elektrycznego,
8) zachować ostrożność przy otwieraniu pomieszczeń i zbiorników,
9) odcinać dopływ (wypływ) płynów i gazów łatwopalnych, nie dopuszczać do przenikania płynów, par i gazów łatwopalnych do przewodów kanalizacyjnych, wodociągowych, ogrzewczych i innych,
10) sprawdzać wykrywaczami gazów lub eksplozymetrami miejsca i obszary zagrożone wybuchem,
11) nagrzane zbiorniki, butle, cysterny z gazami i płynami łatwopalnymi należy ochładzać,
12) osoby, które zostały zmoczone lub opryskane cieczą palną, substancjami żrącymi lub parzącymi należy wycofać z udziału w akcji i zapewnić im pomoc medyczno-sanitarną,
13) każdą czynność gaśniczo-ratowniczą należy wykonywać co najmniej przez dwóch ludzi.

§ 95. W czasie akcji ratowniczych, w obiektach, w których są produkowane, stosowane lub przechowywane materiały żrące, parzące, łatwopalne i wybuchowe, dowódca akcji zobowiązany jest do ścisłej współpracy z fachowym personelem techniczno-inżynieryjnym i do korzystania z informacji i wskazań tego personelu.

§ 96. W razie powstania wybuchu albo stwierdzenia zagrożenia mogącego spowodować wybuch, należy wycofać ludzi oraz w miarę możliwości sprzęt w miejsca bezpieczne.

§ 97. 1. Na terenach i w obiektach, w których przewiduje się możliwość znajdowania się niewypałów, amunicji lub materiałów wybuchowych, należy działać ze szczególną ostrożnością.

2. Zabrania się wprowadzania ludzi do obiektów i na teren bezpośrednio objęty lub zagrożony pożarem, na którym znajdują się niewypały i materiały wybuchowe lub przeprowadzane są ćwiczenia wojskowe przy użyciu ostrej amunicji.

§ 98. W czasie gaszenia pożarów lasów, łąk i torfowisk należy tak rozmieszczać ludzi, aby w zależności od kierunku rozprzestrzeniania się ognia, nie dopuścić do odcięcia dróg odwrotu. Jednocześnie należy zapewnić stałą łączność i sygnalizację.

Rozdział 12

Zabezpieczenie przed działaniem lotnych substancji toksycznych

§ 99. Celem zabezpieczenia osób przed szkodliwym działaniem lotnych substancji toksycznych należy podczas akcji ratowniczych stosować indywidualny, izolujący sprzęt przeciwgazowo-dymowy.

§ 100. W przypadku stwierdzenia lotnych substancji toksycznych, a w szczególności tlenku węgla albo innych gazów, par, dymów lub pyłów o charakterze trującym, duszącym, parzącym, drażniącym itp. w stężeniu mogącym wywołać bezpośrednie lub pośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia oraz tam, gdzie może występować niedobór tlenu w otaczającej atmosferze (zawartość tlenu poniżej 18% zawartości w powietrzu), należy stosować izolacyjny sprzęt przeciwgazowo-dymowy.

§ 101. 1. Zabezpieczenie osób przed działaniem lotnych substancji toksycznych powinno być poprzedzone szczegółowym rozpoznaniem, przeprowadzonym przez właściwego dowódcę na podstawie wywiadu lub informacji uzyskanych od personelu fachowego.

2. W przypadkach trudności w dokładnym uzyskaniu rozpoznania zagrożenia ze strony lotnych substancji toksycznych, należy przyjąć zasadę takiego postępowania, jakie obowiązuje przy występowaniu zagrożenia.

§ 102. W przypadkach występowania lotnych substancji toksycznych mogących oddziaływać szkodliwie przez skórę, należy stosować w miarę posiadania specjalne ubranie ochronne. Uczestnicy akcji wyposażeni w te ubrania nie powinni wykonywać pracy przez czas dłuższy niż 30 minut.

§ 103. Stosując sprzęt izolacyjny przeciwgazowo-dymowy należy:

1) zachować szczególną karność, spokój i opanowanie,
2) używać sprzęt tylko na wyraźny rozkaz dowódcy,
3) zakładać i zdejmować maski właściwe wyłącznie na zewnątrz pomieszczeń w atmosferze nie zanieczyszczonej lotnymi substancjami toksycznymi, a jednocześnie w miejscach położonych jak najbliżej obszaru, na którym jest prowadzona akcja ratownicza,
4) przed założeniem maski właściwej, osoby posiadające ruchome protezy zębowe obowiązane są je wyjąć z jamy ustnej.

§ 104. Dowódcy zobowiązani są:

1) po założeniu masek przez podkomendnych sprawdzić funkcjonowanie sprzętu izolacyjnego przeciwgazowo-dymowego a zwłaszcza otwarcie dopływu tlenu lub powietrza z butli, szczelność przylegania maski, szczelność połączeń i złącz oraz wskazania przyrządów określających ciśnienie tlenu lub powietrza w butlach,
2) zwracać uwagę, aby linki oraz inny sprzęt ubezpieczający jak również uzbrojenie osobiste oraz wyposażenie nie powodowało lub nie mogło spowodować unieruchomienia albo trudności w prawidłowym funkcjonowaniu sprzętu izolacyjnego przeciwgazowo-dymowego,
3) przestrzegać ściśle zasady nieprzekraczania dopuszczalnego czasu pracy, ustalonego dla danego typu aparatu oddechowego z jednoczesnym zachowaniem niezbędnej rezerwy czasu działania ochronnego,
4) w przypadkach trudnych warunków pracy — dowódca powinien zmniejszyć w odpowiednim stopniu dopuszczalny czas przebywania osób w obszarze zagrożonym,
5) ustalić granice najniższego dopuszczalnego ciśnienia w butlach, przy którym należy bezzwłocznie opuścić obszar zagrożony lotnymi substancjami toksycznymi.
6) posługiwać się ustalonymi, umownymi znakami sygnalizacyjnymi.

§ 105. Łączność z osobami posługującymi się sprzętem izolacyjnym przeciwgazowo-dymowym w strefie zagrożonej powinien stale utrzymywać właściwy dowódca lub wyznaczona przez niego osoba, zajmując stanowisko na zewnątrz obszaru zagrożenia.

§ 106. 1. Zabrania się wprowadzania do akcji przy użyciu sprzętu izolacyjnego przeciwgazowo-dymowego pojedynczych osób, wyznaczając spośród wprowadzonych dowódcę.

2. Prowadząc akcję ratowniczą w kanałach, chodnikach podziemnych, dużych piwnicach i w innych pomieszczeniach o skomplikowanym układzie, należy wysyłać jednocześnie nie mniej niż dwie roty. Zasada ta obowiązuje również w przypadkach ratownictwa ludzi.

§ 107. 1. Każda osoba pracująca w pomieszczeniach zadymionych powinna być wyposażona w sprawnie działający sprzęt oświetleniowy, przystosowany do warunków akcji.

2. W pomieszczeniach zadymionych lub o słabej widoczności należy posuwać się rzędem, przy czym grupę prowadzi dowódca. Osoba idąca na końcu rzędu ma obowiązek obserwacji całej grupy. Członkowie grupy obowiązani są utrzymywać ze sobą łączność wzrokową lub zachować taką odległość między sobą, aby każdy wyczuwał ręką swego poprzednika. Dowódca powinien badać przed sobą drogę, obecność przeszkód i miejsc niebezpiecznych.

§ 108. Wprowadzając osoby do zadymionych piwnic, kanałów, studni, zbiorników i innych pomieszczeń o skomplikowanym układzie lub do miejsc trudno dostępnych, należy zabezpieczyć je tak, aby w razie konieczności można było wyciągnąć je na zewnątrz.

§ 109. 1. Niezależnie od liczby ludzi wprowadzonych do strefy zagrożonej, zadymionej dowódca powinien mieć przygotowany rezerwowy sprzęt izolacyjny przeciwgazowo-dymowy i odpowiednią liczbę osób (co najmniej dwie), które mógłby wprowadzić w razie konieczności w strefę zagrożoną.

2. Dowódca może zezwolić na jednoczesne wprowadzenie do akcji wszystkich osób wyposażonych w sprzęt izolacyjny przeciwgazowo-dymowy jeżeli:

1) występuje konieczność ratownictwa większej liczby ludzi
2) akcja ratownicza przeprowadzana jest w miejscach o łatwym dostępie z zewnątrz obiektu lub na otwartej przestrzeni.

§ 110. Przerwanie pracy i wyjście ze strefy zagazowanej, zadymionej, poza rozkazem właściwego dowódcy może nastąpić w przypadkach:

1) wystąpienia złego samopoczucia u uczestników akcji,
2) stwierdzenia uszkodzeń sprzętu izolacyjnego przeciwgazowo-dymowego,

3) stwierdzenia zużycia tlenu lub powietrza niezbędnego na czas powrotu.

§ 111. W razie zasłabnięcia osób pracujących wewnątrz pomieszczeń zagazowanych (zadymionych), należy dotrzeć na miejsce wypadku i wynieść poszkodowanych poza strefę zagrożenia.

§ 112. W czasie akcji prowadzonej w warunkach znacznego zagrożenia lotnymi substancjami toksycznymi oraz w przypadkach użycia większej liczby osób wyposażonych w sprzęt izolacyjny przeciwgazowo-dymowy, właściwy dowódca powinien w miarę możliwości zapewnić pomoc lekarską.

§ 113. 1. Wprowadzenie do pomieszczeń zadymionych osób nie zabezpieczonych sprzętem izolacyjnym przeciwgazowo-dymowym dopuszczalne jest w następujących przypadkach:
1) pomieszczenia mają niewielką powierzchnię i łatwy dostęp z zewnątrz,
2) stężenie dymów jest nieznaczne,
3) sytuacja nie pozwala na zwłokę ze względu na konieczność ratowania ludzi albo możliwość gwałtownego rozprzestrzeniania się pożaru lub awarii.

2. W okolicznościach wymienionych w ust. 1 należy:
1) jak najszybciej oddymić i przewietrzyć pomieszczenia,
2) posuwać się w pozycji schylonej ku ziemi, jeśli dym unosi się ku górze,
3) poruszać się w pozycji wyprostowanej, jeśli dym utrzymuje się w dole,
4) starać się poruszać w pobliżu okien, drzwi i innych otworów, umożliwiających dopływ świeżego powietrza z zewnątrz,
5) posługiwać się prądami wody.

§ 114. 1. Filtracyjny sprzęt przeciwgazowo-dymowy (maski z pochłaniaczami) może być użyty podczas akcji ratowniczych, o ile stężenie lotnych substancji toksycznych nie przekracza 2% zawartości tych związków w powietrzu, zaś zawartość tlenu w otaczającej atmosferze nie jest mniejsza niż 18%.

2. Jeżeli brak jest możliwości stwierdzenia rodzaju lotnych substancji toksycznych, ich stężenia lub zawartości tlenu w powietrzu należy stosować wyłącznie izolacyjny sprzęt przeciwgazowo-dymowy.

3. Używanie filtracyjnego sprzętu przeciwgazowo-dymowego podczas pożarów wewnątrz pomieszczeń silnie zadymionych oraz w czasie ratownictwa osób w studniach, cysternach, zbiornikach, dołach kloacznych, kanałach, grotach, jaskiniach itp. jest zabronione.

Rozdział 13

Zabezpieczenie przed porażeniem prądem elektrycznym

§ 115. W czasie akcji ratowniczych, w których występuje możliwość porażenia prądem elektrycznym, należy przestrzegać następujących zasad:
1) wyłączyć dopływ prądu elektrycznego do urządzeń i instalacji, znajdujących się bezpośrednio na miejscu akcji,
2) stosować sprzęt, środki i metody pracy wykluczające możliwość porażenia,
3) ściśle współdziałać z fachowym personelem technicznym.

§ 116. 1. Wszelkie czynności i prace z urządzeniami oraz instalacjami elektro-energetycznymi powinny w zasadzie być wykonywane przez pracowników pogotowia energetycznego lub miejscowy personel techniczny.

2. W przypadkach, gdy nie ma możliwości wezwania pogotowia energetycznego lub zapewnienia pomocy miejscowego personelu energetycznego, zaś sytuacja podczas akcji wymaga bezzwłocznego działania, czynności ratownicze i prace z urządzeniami oraz instalacjami elektrycznymi mogą być wyjątkowo przeprowadzane przez członków straży pożarnych, którzy posiadają przygotowanie niezbędne do wykonywania określonych rodzajów pracy.

3. Prace i czynności ratownicze przeprowadzane przez straże pożarne powinny być wykonywane przy zastosowaniu sprzętu dielektrycznego i z zachowaniem szczególnych środków ostrożności.

4. Decyzję odcięcia dopływu prądu podejmuje właściwy dowódca.

§ 117. Wyłączenie dopływu prądu elektrycznego przez straże pożarne z zachowaniem warunków i w okolicznościach wymienionych w § 116, należy dokonywać w następujący sposób:
1) przez wyłączenie bezpieczników bezpośrednio w pomieszczeniach lub na klatkach schodowych,
2) w budynkach — przez wyłączenie wyłącznika głównego bezpieczników w rozdzielni głównej,
3) na przyłączach napowietrznych (niskiego napięcia 220/380 V) przez zwarcie pętlą linową przewodów fazowych lub przez przecięcie przewodów. Zasady wykonywania w/w czynności regulują przepisy energetyczne,
4) przy urządzeniach elektrycznych w zakładach przemysłowych, energetycznych, podstacjach, transformatorach itp. tylko z pomocą miejscowych elektryków bądź też personelu pogotowia energetycznego lub służby energetycznej,
5) na liniach wysokiego napięcia lub sieci trakcyjnej, przez zażądanie u właściwych organów przerwania dopływu prądu,
6) w środkach komunikacji o napędzie elektrycznym, przez odciągnięcie pantografów od sieci lub odłączenie dopływu prądu z baterii akumulatorów,
7) przy reklamach, neonach, dźwigach osobowo-towarowych, suwnicach itp. przez wyłączenie wyłączników.

§ 118. O ile w czasie akcji ratowniczej nie udało się wyłączyć dopływu prądu elektrycznego, przyjąć należy zasadę, że:
1) każdy przewód, kabel czy urządzenie i instalacje elektryczne znajdują się pod napięciem i zagrażają porażeniem,
2) urządzeń elektrycznych, instalacji nie wolno dotykać, zrywać lub przecinać. Usuwanie ich może nastąpić tylko z równoczesnym zachowaniem przepisów o postępowaniu z urządzeniami elektrycznymi pod napięciem.

§ 119. Właściwy dowódca, o ile nie posiada możliwości osobistego sprawdzenia wyłączenia dopływu prądu elektrycznego, powinien oprzeć się na meldunku podkomendnego, służby energetycznej lub elektryka.

§ 120. W czasie akcji ratowniczych, przeprowadzanych w pobliżu urządzeń elektrycznych, instalacji i przewodów wysokiego napięcia, należy zwracać uwagę na możliwość powstawania porażeń, wywoływanych:
1) napięciem krokowym,
2) prądami indukcyjnymi,
3) zetknięciem się sprzętu z urządzeniami pod napięciem.

§ 121. Do gaszenia urządzeń znajdujących się pod napięciem zabrania się stosować środki gaśnicze mające zdolność przewodzenia prądu elektrycznego, jak np.: woda, środki zwilżające, piana.

Rozdział 14

Zabezpieczenie przed możliwością zawalenia się konstrukcji budowlanych oraz warunki bezpieczeństwa podczas prac rozbiórkowych i wyburzeniowych

§ 122. W czasie akcji ratowniczych dla zmniejszenia niebezpieczeństwa zawalenia się konstrukcji budowlanych należy:
1) przeprowadzać szczegółowe rozpoznanie sytuacji,
2) dążyć do zlikwidowania źródeł pożaru w bezpośrednim pobliżu elementów nośnych i nie dopuszczać do ich osłabienia lub zniszczenia przez ogień,
3) nie dopuszczać do przegrzewania stalowych słupów, dźwigarów, belek i innych elementów konstrukcyjnych,
4) racjonalnie operować prądami wody,
5) nie wprowadzać osób do wnętrza i w bezpośrednie pobliże pomieszczeń i obiektów zagrożonych zawaleniem,
6) nie dopuszczać do gromadzenia osób na przepalonych, popękanych i nadwyrężonych stropach, dachach, balkonach i innych elementach konstrukcji budowlanych,
7) wyznaczyć osoby do stałej obserwacji zagrożonych konstrukcji i ostrzegania o zauważonym niebezpieczeństwie,
8) przed rozpoczęciem właściwej akcji ustalić drogi i miejsca odwrotu oraz ewakuacji,
9) dążyć do prowadzenia akcji ratowniczej wspólnie z przedstawicielami władz budowlanych, zwłaszcza w obiektach, które stwarzają szczególne zagrożenie,
10) zabezpieczyć teren akcji przed dostępem osób postronnych.

§ 123. 1. Przed przystąpieniem do rozbierania lub wyburzania zagrożonych czy osłabionych konstrukcji budowlanych należy w miarę możliwości zapewnić fachowy nadzór i pomoc władz budowlanych zachowując jednocześnie środki ostrożności a zwłaszcza:
1) zbadać dokładnie stan elementów podlegających rozbiórce (wyburzeniom),
2) przeprowadzić ewakuację ludzi z terenów lub obiektów podlegających rozbiórce (wyburzeniom) względnie z ich bezpośrednio zagrożonego sąsiedztwa,
3) wystawić posterunki ostrzegawcze i zabezpieczające teren przed dostępem osób postronnych.

2. Rozpoczynając prace rozbiórkowe i wyburzeniowe, właściwy dowódca obowiązany jest ostrzec pracujących przed niebezpieczeństwem:
1) zawalenia przepalonej albo osłabionej konstrukcji budowlanej względnie jej części,
2) porażenia prądem elektrycznym,
3) wybuchu gazu świetlnego lub innych substancji,
4) nagłego wydobycia się dymu, płomieni lub ogni żgących.

§ 124. Wyburzając elementy konstrukcji budowlanej należy:
1) unikać wyburzania większych części przy użyciu bosaków,
2) używać lin lub łańcuchów o długości nie mniejszej niż dwukrotna wysokość wyburzanych konstrukcji,
3) zakładać liny lub łańcuchy na górne części ścian, murów, kominów itp., wyłącznie z miejsc o zapewnionej wytrzymałości względnie z drabin nieopartych o osłabione elementy budowlane.
4) zabronić wchodzenia na te części konstrukcji budowlanych, lub do wnętrza i w pobliżu obiektów, których stan wskazuje na możliwość zawalenia.

§ 125. 1. Podczas prac rozbiórkowych, wyburzeniowych oraz w czasie przeprowadzania dochodzeń popożarowych należy zwracać szczególną uwagę na wytrzymałość konstrukcji stropów, dachów, ścian, które mogą zapadać się lub obsuwać pod ciężarem.

2. Podczas zrzucania z wysokości rozbieranych elementów, pracujący obowiązani są uprzedzać osoby znajdujące się poniżej. Zrzucanie może nastąpić dopiero po potwierdzeniu przez nich ostrzeżenia.

3. Prace rozbiórkowe należy prowadzić, o ile okoliczności na to pozwalają, od strony nawietrznej, starając się zajmować stanowiska na nienaruszonych częściach konstrukcji.

§ 126. 1. W obiektach lub ich częściach, podlegających rozbiórce, należy wyłączać dopływ prądu elektrycznego, gazu i wody.

2. O ile z rozbieranych obiektach lub ich częściach nie udało się wyłączyć dopływu prądu elektrycznego należy postępować zgodnie z zasadami podanymi w §§ 115—121.

§ 127. Prac wyburzeniowych i rozbiórkowych nie należy przeprowadzać w porze nocnej lub podczas silnego wiatru, o ile nie występuje konieczność ratowania ludzi lub inne wyjątkowe okoliczności.

§ 128. Prowadzenie prac rozbiórkowych i wyburzeniowych przy użyciu materiałów wybuchowych może odbywać się tylko przez specjalnie przygotowane i upoważnione osoby, które ponoszą odpowiedzialność za bezpieczeństwo ludzi i sprzętu.

Rozdział 15

Zabezpieczenie przed działaniem promieniowania radioaktywnego

§ 129. Komendy straży pożarnych oraz punkty alarmowo-dyspozycyjne powinny posiadać stale aktualizowaną ewidencję instytucji, obiektów i zakładów zlokalizowanych na obszarze działania, które produkują, przechowywują lub stosują izotopy i materiały promieniotwórcze oraz aktualny rejestr ośrodków dyspozycyjnych, służb awaryjnych i grup interwencyjnych służby ochrony radiologicznej.

§ 130. Akcje ratownicze w obecności izotopów i materiałów promieniotwórczych prowadzić w ścisłym współdziałaniu ze służbami awaryjnymi, ośrodkami dyspozycyjnymi i grupami interwencyjnymi służby ochrony radiologicznej.

§ 131. Celem uniknięcia lub wydatnego zmniejszenia niebezpieczeństwa działania promieniowania radioaktywnego należy w czasie akcji ratowniczych przestrzegać następujących zasad:
1) stosować się ściśle do wskazań personelu fachowego, znającego zjawisko promieniotwórczości i obeznanego z charakterystyką obiektów i stosowanych w nich substancji radioaktywnych,
2) przeprowadzać wspólnie z personelem fachowym dokładne rozpoznanie stopnia skażenia radioaktywnego obiektów, terenu, przedmiotów,
3) oznaczać miejsce o nadmiernym, szczególnie niebezpiecznym napromieniowaniu i nie dopuszczać do nich ludzi,
4) do czasu przeprowadzenia rozpoznania radiologicznego i ustalenia rodzaju i stopnia skażenia, utrzymywać w bezpiecznej odległości ludzi i sprzęt,
5) wprowadzać do bezpośredniej akcji jedynie niezbędną ilość osób i sprzętu,
6) posługiwać się specjalną odzieżą ochronną i izolacyjnym sprzętem przeciwgazowo-dymowym,

7) stosować indywidualne wskaźniki napromieniowania, przydzielane poszczególnym uczestnikom akcji,
8) wykorzystywać celem zmniejszenia niebezpieczeństwa napromieniowania wszelkie dostępne zasłony i ochrony naturalne oraz sztuczne,
9) nie wprowadzać do bezpośredniej akcji osób z ranami, skaleczeniami i uszkodzeniami skóry oraz błon śluzowych,
10) stosować częstą wymianę uczestników akcji,
11) w razie konieczności ratowania osób lub gdy zwlekanie z wejściem do akcji mogłoby spowodować zwiększenie rozmiarów awarii i znaczny wzrost zagrożenia, należy wprowadzać na teren skażony osoby i sprzęt w taki sposób, aby przebywały jak najkrócej na obszarze zagrożonym,
12) osobom biorącym udział w akcji zabrania się spożywania pokarmów i palenia tytoniu,
13) dowódcy obowiązani są notować z dokładnością do 1 minuty czas wejścia i przebywania w strefie zagrożenia poszczególnych uczestników akcji.

§ 132. 1. O ile zachodzi podejrzenie nadmiernego napromieniowania osób biorących udział w akcji należy je wycofać i poddać dezaktywacji lub innym zabiegom, zgodnie ze wskazaniami personelu fachowego służby ochrony radiologicznej lub służby zdrowia.

2. Osoby, które uległy nadmiernemu napromieniowaniu, należy izolować od pozostałych uczestników akcji. Osoby te powinny zostać przewiezione przez personel służby ochrony radiologicznej lub służby zdrowia do ośrodków leczenia schorzeń popromiennych.

3. W czasie trwania akcji i po jej zakończeniu należy przeprowadzać dezaktywację ludzi i sprzętu zgodnie ze wskazaniami personelu służby ochrony radiologicznej.

§ 133. Wszystkie osoby biorące udział w akcji należy po jej zakończeniu poddać szczegółowym badaniom lekarskim przy współudziale personelu służby ochrony radiologicznej i ściśle stosować się do wydanych poleceń.

Rozdział 16

Warunki bezpieczeństwa pracy podczas drobnych awarii i wypadków

§ 134. Ratowanie psychicznie chorych powinno odbywać się przy udziale odpowiednio wyposażonego, fachowego personelu służby zdrowia.

§ 135. 1. W czasie usuwania awarii i uszkodzeń urządzeń oraz instalacji gazowych lub w innych przypadkach, w których występuje zagrożenie ze strony lotnych substancji toksycznych, należy stosować sprzęt izolacyjny przeciwgazowo-dymowy oraz środki i metody pracy zabezpieczające przed możliwością powstania wybuchów.

2. W czasie akcji ratowniczej w kanałach, studniach, zbiornikach, cysternach i w innych trudno dostępnych miejscach, należy zachować postanowienia zawarte w ust. 1, a ponadto ubezpieczyć ratowników w sposób umożliwiający wydobycie ich na zewnątrz jak również zapewniający utrzymanie z nimi stałej łączności.

§ 136. W czasie ratowania zwierząt zaleca się krępowanie linami nóg i zakładanie worków na głowę zwierzęcia lub wykorzystanie innych sposobów. W przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia ratowników należy zaniechać akcji ratowania zwierząt.

§ 137. Przed przystąpieniem do właściwej akcji ratowniczej w studniach, wykopach, podziemiach, usypiskach itp. należy zabezpieczyć miejsce pracy przed możliwością obsunięcia się lub zawalenia terenu.

§ 138. Do bezpośredniego wydobywania z wody, przerębli, bagien i grzęzawisk ludzi lub przedmiotów, należy wyznaczać tylko tych ratowników, którzy umieją pływać, zapewnić im odpowiednie do sytuacji zabezpieczenie.

§ 139. Wchodzenie z zewnątrz do zamkniętych pomieszczeń przez balkony, okna lub inne otwory, dopuszczalne jest tylko wówczas, gdy nie ma możliwości dostępu do tych pomieszczeń w inny sposób lub gdy wymagają tego względy szczególne.

§ 140. W czasie prowadzenia akcji ratowniczych związanych z awariami, uszkodzeniami, pożarami dźwigów, należy stosować środki i metody pracy zabezpieczające w szczególności przed możliwościami:
1) upadku do wnętrza szybu dźwigowego,
2) opadnięcia kabiny, urządzeń dźwigowych, mechanizmów lub ich części na osoby znajdujące się w szybie dźwigowym,
3) porażenia prądem elektrycznym,
4) przypadkowego uruchomienia lub uszkodzenia mechanizmów, mogących spowodować obrażenia osób uczestniczących w akcji.

Rozdział 17

Warunki bezpieczeństwa pracy podczas akcji ratowniczych w czasie katastrof i klęsk żywiołowych

§ 141. 1. W czasie akcji ratowniczych w przypadkach katastrof i klęsk żywiołowych członkowie straży pożarnych obowiązani są do wskazań lub instrukcji organów fachowych, które przejęły kierownictwo akcją ratowniczą.

2. Do czasu przejęcia przez wymienione w ust. 1 organy fachowe kierownictwa akcją ratowniczą, straże pożarne, które podjęły akcję ratowniczą obowiązane są stosować wszelkie dostępne metody i środki zabezpieczające życie i zdrowie ludzi.

§ 142. 1. W czasie podnoszenia lub wydobywania ciężkich przedmiotów, elementów konstrukcyjnych za pomocą drabin mechanicznych, podnośników, dźwigów, wyciągarek linowych i innych maszyn oraz urządzeń zabrania się przeciążania tego sprzętu ponad dopuszczalną normę. Urządzenia te powinny być ustawione i pracować w sposób zapewniający ich stabilność oraz bezpieczeństwo obsługujących.
W szczególności należy unikać podkładania pod dźwigi, podnośniki i inne rodzaje sprzętu cegieł, kamieni itp.

2. Zabrania się przebywania ludzi w bezpośrednim zasięgu działania sprzętu wymienionego w ust. 1 w czasie jego pracy np. między wydobywanym przedmiotem a urządzeniem wyciągowym, pod ramieniem dźwigu, w pobliżu napiętych lin, łańcuchów itp.

§ 143. Wydobywanie ludzi przygniecionych, przysypanych lub unieruchomionych pod częściami konstrukcji budowlanych, rusztowaniami, środkami lokomocji, blokami skalnymi, ziemią, gruzem i innymi materiałami lub przedmiotami może odbywać się tylko przy stosowaniu metod, sposobów eliminujących powstawanie obrażeń u ratowników i umożliwiających wycofanie ich z miejsc zagrożonych.

§ 144. Wprowadzanie ludzi do miejsc lub obiektów zagrażających bezpośrednio runięciem, obsunięciem się lub zawaleniem, dopuszczalne jest tylko po uprzednim wykonaniu czynności zabezpieczających.

§ 145. 1. Stosowanie w czasie akcji ratowniczych sprzętu do cięcia lub spawania metali może odbywać się dopiero po stwierdzeniu, że je-

go użycie nie zagraża możliwości powstania pożaru, wybuchu.

2. Stosując piły mechaniczne, sprzęt do cięcia metali, przecinaki, świdry, wiertarki, urządzenia udarowe i inne rodzaje sprzętu ratownictwa technicznego należy używać rękawic, okularów ochronnych, osłon itp. Prace wymienionym sprzętem mogą odbywać się z zachowaniem zasad wynikających z fabrycznych instrukcji obsługi dla poszczególnych rodzajów, typów urządzeń i sprzętu ratowniczego.

§ 146. Przed przystąpieniem do ratownictwa należy wstrzymać lub odpowiednio zabezpieczyć ruch na torach lub drogach w miejscu prowadzonej akcji, jak również nie dopuszczać do gromadzenia się osób postronnych.

§ 147. W pojazdach mechanicznych oraz innych środkach lokomocji, które uległy katastrofie przed przystąpieniem do ratownictwa należy wyłączyć silnik i dopływ energii lub paliwa. Wyciekające paliwo i inne ciecze palne należy pokrywać środkami gaśniczymi lub zmywać w kierunku od wraku a ponadto likwidować źródła ognia, mogące spowodować niebezpieczeństwo pożaru albo wybuchu.

§ 148. W czasie akcji ratowniczych w przypadkach katastrof lotniczych należy przestrzegać następujących zasad bezpieczeństwa pracy:

1) do miejsca katastrofy dojeżdżać oraz rozpoczynać akcję od strony nawietrznej, tj. zgodnie z kierunkiem wiatru,
2) unikać prowadzenia akcji od strony dysz wylotowych spalin i otworów wlotowych powietrza silników odrzutowych i turbośmigłowców,
3) nie zbliżać się do strefy wyznaczonej zakresem obrotu śmigieł samolotów tłokowych, turbośmigłowych i śmigłowców,
4) w czasie katastrof samolotów lub śmigłowców wojskowych nie ustawiać samochodów pożarniczych oraz sprzętu i nie prowadzić akcji od strony kierunku strzału broni pokładowej,
5) otwierać kabiny z zachowaniem środków ostrożności, wyznaczając w miarę możliwości do tego celu osoby zapoznane z położeniem i funkcjonowaniem zamknięć zbiorników materiałów pędnych, smarów i innych, aparatury katapultowej.

§ 149. W czasie akcji ratowniczych w przypadkach burz i huraganów należy:

1) zachować ostrożność dojeżdżając do miejsca akcji. W porze nocnej lub przy złych warunkach widoczności należy zmniejszyć szybkość oraz włączyć w pojazdach dodatkowe światła,
2) unikać gromadzenia ludzi i sprzętu lub zajmowania stanowisk w pobliżu obiektów, budynków albo ich części oraz słupów, wysokich kominów, drzew itp. zagrażających runięciem lub przewróceniem się,
3) zwracać uwagę na zerwane kable i przewody zagrażające porażeniem prądem elektrycznym,
4) akcję ratowniczą prowadzić w zasadzie zgodnie z kierunkiem wiatru,
5) ściany, dachy, kominy, gzymsy i inne elementy konstrukcji budowlanych zagrażające runięciem usuwać lub zabezpieczać z zachowaniem szczególnych środków ostrożności. W razie braku możliwości wykonania odpowiednich prac zabezpieczających, wystawiać w pobliżu miejsc niebezpiecznych posterunki ostrzegawcze,
6) do prowadzenia prac ratowniczych wyznaczać na poszczególne stanowiska grupy kilkuosobowe (najmniej dwie osoby),
7) dla uniknięcia uszkodzeń narządów wzroku stosować okulary ochronne, a w szczególnych przypadkach, dla zabezpieczenia dróg oddechowych w miarę posiadania, maski lub inne podręczne środki chroniące przed działaniem pyłu i piasku.

§ 150. W przypadkach ratownictwa, wymagającego bardzo dużego wysiłku fizycznego i napięcia nerwowo-psychicznego należy przestrzegać zasady częstej wymiany ludzi.

Rozdział 18

Warunki bezpieczeństwa pracy w czasie akcji przeciwpowodziowej

§ 151. 1. W czasie akcji przeciwpowodziowych, przeprowadzanych przez straże pożarne, obowiązują postanowienia § 141 ust. 1 i 2 instrukcji.

2. Członków straży pożarnych, wykonujących zadania na wodzie (lodzie) należy wyposażyć w indywidualny sprzęt ratunkowy (pasy, kapoki, kamizelki ratunkowe itp.).

§ 152. W czasie akcji przeciwpowodziowych należy zapewnić odpowiednie do sytuacji:

1) rezerwy ludzi dla podmiany,
2) wyżywienie i warunki odpoczynku,
3) rezerwę odzieży ochronnej,
4) zabezpieczenie medyczno-sanitarne,
5) środki łączności i sygnalizacji oraz sprzętu oświetleniowego.

§ 153. 1. Właściwi dowodzący obowiązani są do sprawdzania stanu liczbowego powierzonych sobie ludzi, aby w razie zaginięcia natychmiast rozpocząć poszukiwania lub akcję ratunkową.

2. Podkomendni zobowiązani są do meldowania swym przełożonym i dowódcom o każdym przypadku oddalenia się jak i powrotu.

§ 154. W czasie transportu sił i środków do miejsca akcji należy:

1) ustalać trasy dojazdu (przejścia) tak, aby wykluczyć możliwość nagłego odcięcia dróg odwrotu przez wezbrane wody lub powstałe zniszczenia,
2) przeprowadzać rozpoznanie ustalające wytrzymałość i możliwość bezpiecznego przejazdu (przejścia) przez zagrożone lub uszkodzone mosty, wiadukty, wały, nasypy, drogi i inne miejsca,
3) wybierać sposoby przeprawy przez tereny zagrożone, zalane wodami lub pokryte lodem, stwarzając najmniejsze niebezpieczeństwo dla ludzi i sprzętu.

§ 155. W czasie dokonywania przepraw po lodzie należy:

1) rozpoznawać grubość i strukturę lodu oraz jego wytrzymałość,
2) ustalać takie odległości (odstępy), między poszczególnymi grupami ludzi, pojazdami i sprzętem, aby w czasie przeprawy nie obciążyć nadmiernie skorupy lodowej i nie dopuścić do jej załamania się,
3) unikać miejsc zarośniętych szuwarami, gdyż w miejscach tych lód jest najsłabszy,
4) w czasie ratownictwa ludzi znajdujących się na cienkich lub pękających pokrywach lodowych, ratownicy powinni stosować drabiny, belki lub deski ułożone na powierzchni lodu co zmniejsza możliwość zerwania się skorupy lodowej. Ratownicy powinni być ubezpieczeni linami.

§ 156. W czasie dokonywania przeprawy w bród należy:

1) starannie wybierać miejsce przeprawy, uwzględniając głębokość wody, szybkość prądu, charakter dna i brzegów. Zależnie od szybkości prądu w m/sek od 1,0 do powyżej 1,5 dopuszczalna głębokość brodu powinna wynosić:
   a) dla ludzi 1,0 m
   b) dla wozów konnych 0,7 m

c) dla samochodów zwykłych 0,5 m
d) dla samochodów terenowych 0,6 m,
2) w razie konieczności przeprawy ludzi zawiesić po dolnej stronie brodu linę zaopatrzoną w pływaki,
3) wyznaczać sekcję ratowniczą, wyposażoną w sprzęt ratunkowy,
4) wyposażyć pojazdy w odpowiedniej długości liny holownicze przywiązane w sposób zapewniający natychmiastowe rozwinięcie,
5) zamknąć drzwi pojazdów lecz nie zabezpieczać zamków i otworzyć okna.

§ 157. 1. Organizując przeprawę przy użyciu pływającego sprzętu przeprawowego należy:
1) jednostki pływające sprawdzać pod względem pływalności, nośności i stateczności na wodzie,
2) jako obsadę jednostek pływających wyznaczać ludzi obeznanych z ich obsługą,
3) przy występowaniu kry lub ruszających lodów przeprawę przeprowadzać tylko w wyjątkowych przypadkach, o ile płynąca kra, nie zagraża bezpośrednio uszkodzeniem albo przewróceniem jednostek pływających. Jednostki te, w miarę możliwości powinny być ubezpieczone z brzegu linami a załoga wyposażona w bosaki, drągi itp.

2. Jednostek pływających nie wolno obciążać ponad ustaloną normę, a ludzi lub przewożony ładunek równomiernie rozmieszczać w sposób zapobiegający wywróceniu lub zatopieniu jednostki pływającej. Za równomierne i dopuszczalne obciążenie jednostki pływającej odpowiedzialny jest jej dowódca.

§ 158. Pokonywanie przeszkód wodnych wpław może odbywać się tylko w wyjątkowych okolicznościach, gdy nie ma innych sposobów przeprawy a sytuacja nie pozwala na zwłokę. Przeprawę wpław należy ubezpieczać przez przydzielanie sekcji ratowniczych, wyposażonych w sprzęt ratownictwa wodnego.

§ 159. W czasie prowadzenia ratownictwa lub ewakuacji ludzi, zwierząt i mienia z obszarów oraz miejsc zalanych albo zagrożonych powodzią, należy przestrzegać następujących zasad:
1) ludzi zabierać na jednostki pływające z dziobu lub rufy; podpływanie do osób burtą jest niewskazane,
2) ludzi umieszczać w jednostkach pływających tylko w pozycji siedzącej lub leżącej,
3) ludzi zajmujących stanowiska w miejscach zagrażających upadkiem (np. na uszkodzonych mostach) zarwaniem się pokrywy lodowej albo porwaniem przez prąd wody ubezpieczać linkami, drabinami i innym sprzętem lub dostępnymi środkami (niezależnie od pasów ratunkowych),
4) stosując materiały wybuchowe, wycofywać ludzi w miejsca bezpieczne poza obszar zagrożenia działaniem tych środków,
5) akcję ratowniczo-ewakuacyjną zwierząt i mienia organizować tylko w tych przypadkach, gdy czynności z nią związane nie zagrażają bezpośrednio życiu ratowników.

§ 160. W czasie prac związanych z usuwaniem zniszczeń albo zabezpieczeniem mostów, budynków, wałów, śluz oraz innych obiektów zagrożonych wodami powodziowymi lub zatorami lodowymi należy:
1) wystawiać posterunki obserwacyjno-meldunkowe dla prowadzenia obserwacji stanu wody i lodów, oceny stopnia zagrożenia oraz ostrzegania uczestników akcji o gwałtownym wzroście niebezpieczeństwa,
2) ustalać sposoby łączności i sygnalizacji między uczestnikami akcji i zobowiązywać każdego z nich do przekazywania innym otrzymanych rozkazów i ostrzeżeń,
3) wyznaczać drogi odwrotu i miejsca ewakuacji z zagrożonych stanowisk.

Rozdział 19

Udział w akcjach ratowniczych strażaków — kandydatów oraz osób nie będących członkami straży pożarnych

§ 161. Strażakom-kandydatom w okresie podstawowego szkolenia pożarniczego nie wolno powierzać odpowiedzialnych funkcji lub zlecać zadań na stanowiskach wymagających odpowiedniego przeszkolenia.

§ 162. 1. Do udziału w akcji ratowniczej dowódca akcji nie może wyznaczać osób nie będących członkami straży pożarnych wymienionych w art. 5 ustawy z dnia 13 kwietnia 1960 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. nr 20, poz. 120).

2. Osób nie będących członkami straży pożarnych nie należy kierować do pracy i działań na niebezpiecznych i odpowiedzialnych stanowiskach.

3. Osobom wymienionym w ust. 2 można powierzać funkcje pomocnicze w miejscach i na stanowiskach o małym zagrożeniu, a mianowicie:
1) pomoc w ewakuacji ludzi, zwierząt i mienia,
2) pomoc medyczno-sanitarna,
3) opieka nad dziećmi, chorymi i osobami niedołężnymi,
4) pomoc w obsłudze i przenoszeniu sprzętu,
5) budowa punktów czerpania wody,
6) rozwijanie i zwijanie linii wężowych,
7) wykonywanie przerw ogniowych w czasie pożarów lasów i torfowisk,
8) pomoc w pracach rozbiórkowych,
9) prowadzenie obserwacji i przekazywanie meldunków,
10) przygotowanie wyżywienia dla uczestników akcji,
11) dozorowanie pogorzeliska i miejsc katastrofy lub wypadku,
12) udział w akcjach przeciwpowodziowych przy budowie i wzmacnianiu wałów.

§ 163. Czynności wymienione w § 162 ust. 3 mogą być wykonywane wyłącznie pod nadzorem dowódcy lub wyznaczonej przez niego osoby w razie konieczności, wynikającej z niedostatecznych sił i środków straży pożarnych oraz w przypadkach zagrożenia powszechnego.

Rozdział 20

Zabezpieczenie medyczno-sanitarne

§ 164. 1. Zabezpieczenie medyczno-sanitarne podczas akcji ratowniczych powinno odpowiadać warunkom określonym w § 49 i § 50 instrukcji z dostosowaniem do warunków i okoliczności prowadzonej akcji.

2. Po zakończeniu akcji ratowniczych przeprowadzanych w obiektach, miejscach i na terenie objętym chorobami zakaźnymi, należy poddać członków straży pożarnych zabiegom profilaktycznym zgodnie z zaleceniami służby zdrowia.

W.Z.Graf. W-wa. Zam. 1021 z dnia 5.IX.1969 r. P-12.